

Včelařství

2/2022

150 let

1872-2022

Rozhovor s předsedkyní ČSV

Jak na jarní prohlídky včelstev

Mendelův včelín stále slouží

Včelaření ve dvou úlových sestavách

Obsah – únor 2022

38 Kalendárium – únor

41 Zdraví včel

Jarní prolety

Průjmy nemusejí vždy znamenat nosematózu

42 Včelařská praxe

Jak a kdy na jarní prohlídku včelstev

Jarní prohlídky naplno ukážou, zda zazimování včelstev bylo úspěšné

44 Rozhovor

Obhajovat je vždy těžší

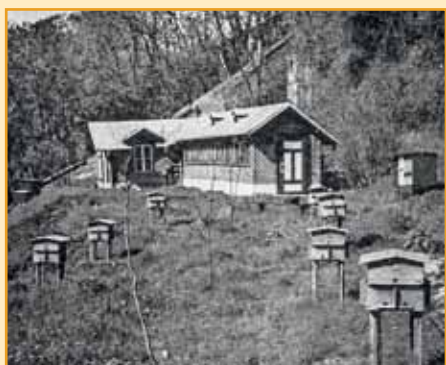
Je nutné uhájit, co si svaz vydobyl a co funguje, říká staronová předsedkyně Jarmila Machová

46 Výročí

K významnému výročí

*Otce Gregora Johanna Mendela
Objevitel zákonů dědičnosti byl i zkušeným včelařem*

50 Vzdělávání

Rozhovor s ředitelem nasavrckého učiliště Josefem Lojdou

51 Včelí produkty

*Čeští vědci našli nový způsob odhalování falšovaných medů
Nová metoda rozlišuje přírodní a přidané amylázy*

52 Jak to dělám já

*Úpravy a použití vyvíječe Vat-1a
Včelaři z Hronova doporučují jednoduché vylepšení vyvíječe aerosolu*

53 Zadáno pro předsedkyni

Na vaše dotazy odpovídá Mgr. Jarmila Machová

54 Objektivem Blahoslava Melhuby

56 ČSV

*Spolupráce Českého svazu včelařů s Věžeňskou službou ČR,
Cestovní náhrady v roce 2022*

57 Věda

Včelí mrchožrouti

Přezdívá se jim supí včely a žijí se masem uhynulých živočichů

58 Včelařská praxe

Našel vlastní způsob včelaření

*Včelaření ve dvou úlových sestavách?
Žádný problém, říká přítel Blahoslav Melhuba*

60 Včelí pastva

Myslíme do budoucna

*Dřeviny pro včelí pastvu v předjaří
doporučuje Miroslava Novotná*

62 Včelařův rok

Rok v pranostikách – únor

Platí dnes moudrosti našich předků?

63 Včelí produkty

Medový recept Hany Chalupové,
Drůbež na medu

Jak využít med v kulinářské praxi

64 Kaleidoskop

Není třetina jako třetina

Včely pocházejí z Asie

65 Před 100 lety

Má včela rozpoznávací schopnost pro různé tvary?

Už před stoletím se psalo mimo jiné o tom, co čeká včelaře v daném měsíci

66 Nejen pro včelařiky

Únorové hrátky

68 Napsali jste nám

70 Jubilea

72 Blahopřejeme, vzpomínáme

3. a 4. obálka

Obyvatelé včelařského arboreta se představují

Líska

Včelařství, únor 2022

Foto na titulní straně:

Josef Permedla

Včelařství – odborný a spolkový měsíčník

Ročník 75 (157)

Pro své členy vydává Český svaz včelařů, z.s., se sídlem v Praze

IČO: 00443239, DIČ: CZ00443239

Místo vydání: Praha

Odpovědný redaktor: Michael Mlynář

tel.: 224 932 351, redakce@vcelarstvi.cz

Inzerce, jubilea a úmrtí: Alice Ošmyková

tel.: 224 934 478, inzerce@vcelarstvi.cz

Expedice a reklamace nedoručení časopisu:

Jaroslava Nechybová

tel.: 224 934 082, nechybova@vcelarstvi.cz

Redakce, inzerce a expedice:

115 24 Praha 1, Křemencova 8

e-mail: redakce@vcelarstvi.cz; inzerce@vcelarstvi.cz

internetové stránky: www.vcelarstvi.cz

Neobjednané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo veškeré příspěvky podle potřeby stylisticky a rozsahově upravovat.

Uzávěrka redakčního materiálu je k poslednímu dni měsíce, jenž aktuálnímu číslu o dva měsíce předchází (např. červené číslo – konec dubna).

Redakční rada:

Ing. Zdeněk Kulhánek (předseda), MVDr. Miloslav

Peroutka, CSc. (místopředseda), Vlastimil Dlab,

Ing. Oldřich Veverka, Ing. Pavel Cimala,

Mgr. Zuzana Samleková

Korektury, redakční korespondence: Petr Kolář

Sazba: prographichouse s.r.o., Sazečská 8, Praha 10

Tisk: zajišťuje ASAGRAPH s.r.o.

Distribuce: Česká pošta, s.p., Politických vězňů 4,

Praha 1

Toto číslo bylo odevzdáno do tisku 21. 1. 2022

a vyšlo dne 25. 1. 2022.

MK ČR E 126/ISSN 0042-2924

Jakékoliv užití a šíření částí nebo celku obsahu časopisu je bez písemného svolení vydavatele zakázáno.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Včelařství vychází za přispění
Ministerstva zemědělství

Dobře už bylo?

Vlna způsobená virem covid-19, respektive jeho variantou omikron, vrcholí. V řadě zemí se omikron během týdne dostal na několiknásobky předcházející situace. Tato varianta je sice nakažlivější, ale infikovaní mají naštěstí mírnější průběh onemocnění. Asi jsem už monotematická ohledně pandemie, ale ona nám do našeho spolkového života stále citelně zasahuje, i když konání orgánů právnických osob, tedy členských schůzí a dalších jednání našich orgánů za dodržení hygienických předpisů omezeno není. Omikron se tentokrát nevyhnul ani našemu sekretariátu a předsednictvu. Nebylo by odpovědné za této situace konat lednové zasedání republikového výboru za účasti členů z celé republiky. Proto jej předsednictvo zrušilo. Dvě třetiny osazenstva sekretariátu jsou ve stavu nemocných. Musíme improvizovat a zajistit rozeslání dotace 1.D na účty našich základních organizací a na účty nečlenů a podat odvolání v případě námitek dotčených konečných příjemců. Částka na včelstvo pro rok 2021 je stanovena na 160,37 Kč. Podrobnosti k rozhodnutí o přiznání dotace a k žádostem, které byly zamítnuty, byly zveřejněny na našem webu. Jde o 1 556 chovatelů, kteří nesplnili některou z podmínek dotace, a ta jim tedy byla buď zamítnuta, nebo krácena.

Ekonomové předpovídají, že dobře už bylo, že nás čeká největší propad životní úrovně od 90. let, zdražování, inflace.

Hovořím o tom v rozhovoru v tomto čísle. Jdeme do chudých let a je nutné zajistit chod svazu tak, aby byly služby našim členům poskytnuty ve standardním rozsahu a aby se nám podařilo letos důstojně oslavit 150 let od vzniku svazu.

Podle předpovědí vakcinologů, virologů a epidemiologů by v únoru mělo osob nakažených omikronem již ubývat a měla by klesnout zatíženost nemocnic. Pandemie by měla slábnout a v březnu by mohlo již dojít k rozvolnění. Ale jak už to bývá, pohledy odborníků na stav a vývoj pandemie ve společnosti se různí. Takže je tu ještě černý scénář, kdy koronavirus zmutuje a bude mnohem nebezpečnější.

V každém případě nás čeká těžký rok jak po stránce zdravotní, tak ekonomické. Ale jsou tu i jiné oblasti, které nás mohou naplnit uspokojením – spokojená rodina, zdravá a silná včelstva, příznivé počasí a dostatek medu.

Vážení přátelé,

přeji vám, abyste se s problémy, které nás čekají, co nejlépe vypořádali a žili docela obyčejný život, který se skládá ze všedních poklidně plynoucích dnů a drobných radostí.

A nezapomeňte na tři R – ruce, roušky, rozestupy. A ještě jedno R navíc se hodí – rozum.

Přeji příjemné čtení.

Mgr. Jarmila Machová

Kalendárium – únor

Chomáč včelstva počátkem února

Únor je měsíc naděje i zkoušky. Svými průměrnými teplotami je oproti lednu mírně teplejší, avšak teplotním rozpětím je schopen obsáhnout jak mrazy, někdy dokonce hlubší než v lednu, tak i slunečné dny s příjemnými, téměř jarními teplotami.

Přestože mohou být tyto teplotní výkyvy výrazné, včelstva se s nimi dokážou vyrovnat. Problémem však může být stav, kdy dlouhodobě převládne jeden z extrémů nebo případně nastane rychlá změna počasí mezi nimi.

Včelám i včelařům však únorové prodlužující se dny přináší dvě významné události. Tou první je prolet včel, ke kterému dochází podle vývoje počasí většinou ve druhé polovině měsíce. A tou druhou pak to, že za slunečných dnů se v úlech po delší době objeví první přínos potravy z přírody v podobě žlutavých rousek lískového a následně olšového pylu. Po období zimy tak včelařský rok přechází do fáze časného předjaří. Na stanovištích, kde včelařím, což je v nadmořských výškách kolem 500 metrů, se tak stává obvykle v období na přelomu února a března.

Činnost včelaře v únoru

Pokračujeme v přípravných pracích

Počátkem měsíce odebíráme vzorky měli

Odesíláme vzorky měli (do 15. února)

Výroční členské schůze a přednášky

Zajišťujeme průchodnost česna (sníh, mrtvolky)

Zajišťujeme klid včelstev

Sledujeme prolet a chování včel

Vyhodnocujeme stav včelstev

Pomáháme strádajícím včelstvům

Plod = klid

V období na přelomu ledna a února se po delší plodové pauze líhnou první včely z vajíček, která matka nakladla po zimním slunovratu. Vznik a rozvoj plodového tělesa vyžaduje i zvýšenou spotřebu glycidových

pylových zásob a s tím souvisí také potřeba včel ukládat metabolický odpad ve výkalovém vaku. Ten se tím pádem začíná plnit rychleji než v předchozích týdnech. Do doby, než se budou moci včely při proletu vykálet neboli takzvaně „vyprášit“, je včelstvo velmi citlivé na venkovní rušivé podněty.

Proto je velmi důležité, zvláště v období do proletu, ale také v následujících týdnech, zajistit včelstvům klid, přístup k zásobám a dobré zateplení, zejména co se týče úlového strůpku.

Zvětšující se plodové těleso a potřeba jeho zahřívání na 35 °C bez ohledu na počasí výrazně zvyšuje spotřebu zásob. A tak se teprve v únoru a březnu můžeme přesvědčit o tom, jak dostatečně jsme včelstva v podletí nakrmili.

Prolet

Ne každou zimu mají naše včelstva to štěstí alespoň částečně se vyprášit, jak tomu bylo během prvních lednových dnů letošního roku. A proto je prolet, ke kterému dochá-

zí v závislosti na průběhu počasí obvykle ve druhé části února, významným faktorem ovlivňujícím úspěšné vyzimování našich včelstev. Zejména v tom případě, kdy mu předchází delší nepřerušované mrazivé období. Do doby, než se uskuteční, jsou pohoda zimujícího včelstva i množství plodu limitovány mírou zaplnění výkalového vaku zimujících dělnic. To se může u jednotlivých včelstev lišit a významnými faktory jsou zejména síla zimujícího včelstva, dostatek kvalitních glycidových i pylových zásob v dosahu chomáče, zdravá matka a případné zdravotní problémy včel a jejich trávicího ústrojí.

Zimy posledních let jsou však spíše příznivější na bezvětrné slunečné dny s teplotami kolem 8–10 °C, kdy mohou jednotlivé včely opustit úl a vyprázdnit výkalový vak.

Při výrazném oteplení ve druhé polovině měsíce dochází k onomu dlouho očekávanému „velkému“ proletu a k vyprášení podstatné části včel ze zimujících včelstev. Spolu s květem lísky a prvním přínosem jejího pylu v posledních únorových dnech dostává včelstvo nový impuls k rozšíření plodového tělesa. To ovšem předpokládá dostatek dostupných zásob a dobré (suché) zateplení pro následující chladná období.

Významnými faktory přispívajícími ke zdárnému proletu mohou být podle mých dosavadních zkušeností prohřívání tenkostěnného úlu sluncem a otevření očka v nižších patrech vícenástavkového úlu. Očka horního nástavku však nechávám po celou zimu uzavřená.

Když máme příležitost potěšit se při proletu pozorováním hemžení hučících včel, je dobré zaměřit svoji pozornost i na kontrolu jejich zdravotního stavu.

Co se mi osvědčilo:

Před začátkem – odstraním mřížky proti hlodavcům	
Pozoruji let a chování včel na česně a očkách během proletu	vyletí, vypráší se, vrátí se – OK
	kálení na česně a v úlu – problém
nemohou létat, padají pod česno – problém	
Odpoledne kontroloju a očistím podložky	
Vracím mřížky proti hlodavcům	
Další dny mřížky nechám, ale kontroloju průchodnost česna	
Rychlá prohlídka a pomoc potřebným včelstvům	

Pokud jsou víka a okolí úlů, a někdy tedy i venku pověšené prádlo pracovitých hospodyněk, pokryty po proletu žlutými výkaly jemně pastovité konzistence, může být včelař spokojený. V tomto případě jsou včelstva obvykle v pořádku. Ostatně vlhké prádlo prohřáté sluncem je v tomto období ideální napáječkou. Včelstva potřebují k výchově plodu dostatek vody, jinak včelám krmíčkám hrozí riziko zácpy.

Někteří včelaři proto již po proletu začínají včelstvům stropními zateplenými krmítky pravidelně dodávat vodu, někdy i řídký cukerný roztok, pokud je to potřeba. Tato praxe nabývá na významu zejména v posledních letech s výrazným nedostatkem vody dostupné v přírodě.

Někdy však nacházíme pokálené česno úlu, případně podložku v podmetu a následně při prohlídce zeslabené včelstvo na pokálených plástech. V takovém případě většinou nezbyvá než postižené včelstvo zrušit, pláсты vyvařit a úlové díly očistit a pořádně vydezinfikovat.

Zda se jedná o nosematózu, nebo úplavici (průjem), to zjistíme až na základě vyšetření odebraného vzorku včel.

Stav včelstev

Chomáče včelstev zimovaných v úlech různých nástavkových systémů se pozvolna přesouvají za zásobami do vyšších pater úlů, kde postupně rozšiřují plodové těleso. Chomáč včelstva zimovaného na dvou vysokých nástavcích se z větší části přesouvá do horního nástavku, pokud se tak již nestalo během teplejších období v lednu. Zde také obvykle nacházíme na středových plástech první kolečka plodu.

Pod strůpkovou fólií tak můžeme pozorovat proužky včel z horní části chomáče v několika středních meziplástových uličkách horního nástavku. Za teplejších dnů včely sají ze strůpkové fólie kondenzovanou vodu, která je tolik potřebná k přípravě krmné kašičky pro výživu rozrůstajícího se plodu.

Podobný pohled se nám naskytne i u zimování v kombinovaném systému v případě použití nízkého nástavku se zásobami položeného na vysokém nástavku. Zde včelstvo v tomto období obvykle ploduje na středních plástech vysokého nástavku a chomáč prostupuje do horního nízkého nástavku, odkud v případě potřeby čerpá glycidové zásoby a kondenzovanou vodu. Jako zásobní komora funguje podobně v tomto období i horní nástavek včelstva v nízkonástavkovém úlu. Plod pak nacházíme obvykle v předposledním nízkém nástavku odshora.

Pokud se přesun za zásobami včelstvu nezdaří, ať už vlivem početního zeslabení, z důvodu nemoci, kvůli nedostatku zásob, nebo v důsledku dlouhotrvajícího poklesu teplot, kdy se včelstvo semkne kolem plodu a je odtrženo od zásob, hrozí včelstvu vyhladovění a následný úhyn.

V tomto případě pak nacházíme na prázdných plástech uhynulé dělnice s tělíčky typicky zanořenými do prázdných buněk, zbytky plodu uhynulého chladem

Česno po přínosu prvního pylu

Pohled na chomáč po proletu

a ve středu chomáče mrtvou matku, do poslední chvíle zahřívanou svými včelami. Ztráta je pak o to smutnější, když je nad nástavkem s takto uhynulým včelstvem nástavek plný zásob.

Kontrola a náprava

Pohledem pod strůpkovou fólii, vyhodnocením spadu na podložce i poslechem můžeme provést rychlou kontrolu stavu včelstva. V případě nutnosti lze za teplejších dnů po proletu zjistit dostupnost zásob opatrným prolisťováním se plásty ke kraji chomáče. Pokud zde zásoby chybějí, přeložíme na toto místo plást zásobní. Za něj můžeme vložit i zateplovací přepážku, například v případě zeslabení včelstva (zmenšení průměru chomáče). Pokud si nejsme jisti přítomností matky, lze provést rychlý náhled na opatrně vysunutý středový plást chomáče. Zjistíme tak přítomnost plodu a množství zbývajících zásob nad ním.

Včelstvům může pomoci:

Položení krmného těsta na horní loučky
Prisunutí zásobního plástu k chomáči
Zúžení zateplovacími přepážkami
Podání cukerného roztoku nebo vody zatepelným krmítkem
Spojení slabého (zdravého) včelstva se silným
Náprava osířelého včelstva záložním oddělkem
Likvidace nemocných a uhynulých včelstev na stanovišti

Nástavky

Nástavky představují základní součásti nástavkového úlu. Ostatně, podle nich byl také nazván i způsob včelaření, který umožňuje efektivně přizpůsobit velikost úlu síle a potřebám jednotlivých včelstev a ulehčuje práci včelařům. V naší zemi jsou rozšířené dva základní konstrukční typy nástavků. Jsou to nezateplené dřevě-

né nástavky se silou stěny obvykle 2,5 cm a pak také nástavky zateplené s dvojitou stěnou, většinou z palubek, sololitu nebo jiných materiálů s tepelnou izolací uvnitř. V posledních letech je nabídka zateplených nástavků obohacena o nástavky z tvrdého polystyrenu a dalších nových materiálů. Nástavky většinou obsahují devět, deset, nebo jedenáct rámků. Každý dobrý typ nástavkového úlu nabízí i několik ustálených výšek nástavků a s nimi i výšek odpovídajících rámků.

To umožňuje včelařít v systému vysokonástavkovém, kombinovaném, nebo nízkonástavkovém. Je tak na každém včelaři, který typ úlu, který nástavkový systém a který typ konstrukce nástavku si pro svou praxi vybere.

Jiří Kolář
učitel včelařství
jirkakolaru@seznam.cz

Rychlá kontrola plodu a zásob

Nabídnuté těsto včely ochotně přijímají

Včely v uličkách pod fólií sají kondenzovanou vodu

Styrodurové nástavky jsou velmi lehké

Jarní prolety

Problémy včel a pokálené úly

Pokud pomíneme ojedinělé výlety mimo úl při krátkodobých otepleních v průběhu zimy, jsou první jarní prolety včel neklamnou známkou začátku včelařské sezony.

Prvním jarním (hlavním) proletem včel začíná pravidelný rozvoj včelstev do síly. Při proletech dochází k takzvanému vyprášení čili ve skutečnosti vykálení včel, při kterém si včely vyprazdňují výkalové vaky. Výkalový vak se nachází v zadečku dospělých včel a je zakončením trávicího traktu. Tvoří jej přední část konečnicku a je formován do podoby vaku (jak ostatně naznačuje i samotný jeho název), jehož stěny jsou za normálních okolností naskládány do hustých záhybů. To pak v umožňuje svalům ve stěně vaku velké rozšíření, aby se v něm celou zimu mohly ukládat výkaly.

Při správném zazimování zdravých včel a kvalitních glycidových zásobách se mohou výkaly ve vaku ukládat i pár měsíců bez nutnosti proletu za účelem

vykálení. S pomalu se prodlužujícími dny a slunečným počasím se zvyšují i denní teploty. Při proletech se pak včely zbavují výkalů a při opakovaných výletech již přinášejí i potřebnou vodu a pár prvních rousků pylu hlavně z lísek či olší.

Je dobré, pokud má včelař čas u těchto jarních „znovuzrození“ včelstev být a vše bedlivě pozorovat. Jestliže při takové obhlídce zjistíme, že včely z nějakých důvodů nelétají, je třeba ty důvody najít. Někdy tak můžeme při takových návštěvách stanoviště například zjistit, že se na česně i na venkovní straně úlu nacházejí kapkovité známky kálení. Totéž pak můžeme po sundání stříšky pozorovat i na vnitřních stěnách úlu, loučkách či plástech. Je to známka toho, že včely již měly plné výkalové vaky, a jelikož neměly

možnost se proletět, dospěla situace k průjmům (neboli úplavici) uvnitř úlů. Nejčastěji bývají tyto příznaky spojovány s nosematózou včel. Ale je tomu tak vždy?

Detailnější analýze pokálených včelstev se věnovala práce německých výzkumníků pod vedením doktorky Elke Generschové. Ke zodpovězení otázky, zda se v případě úplavice ve včelstvech uplatňují infekční původci, si vzali do hledáčku 21 včelstev, která byla s příznaky silné úplavice odhalena v březnu 2017. Průjmy jsou známé a popisované příznaky nejen původců nosematózy včel (v současnosti dvou druhů *Nosema apis* a *Nosema ceranae*), ale také v případě infekce včelstev virem chronické paralýzy a jednobuněčného parazita měňavky včelí *Malpighamoeba mellificae* (vyslovujeme malpigaméba melificé).

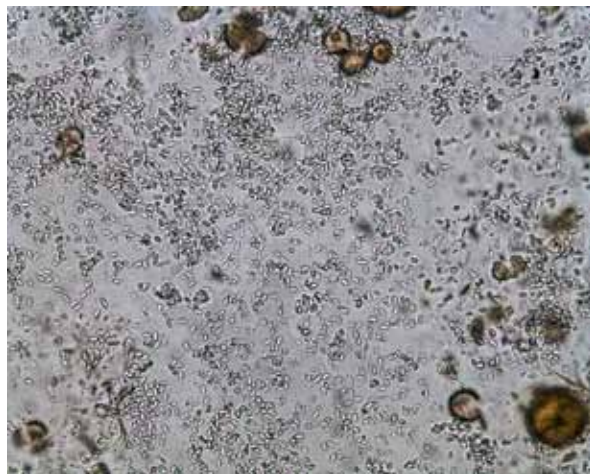
K analýze byly odebrány seškrábané vzorky výkalů z okolí česna a mrtvé i živé včely z úlů. V žádném případě pokálených včelstev se neprokázala infekce virem chronické paralýzy, ani přítomnost parazita měňavky včelí. Při klasické mikroskopii byly v seškrábaných vzorcích odhaleny spory nosemy v devíti případech (šestkrát *Nosema ceranae* a třikrát *Nosema apis*). Pomocí metod molekulární biologie pak byli ještě u dalších sedmi včelstev odhaleni původci nosematózy v mrtvých a/nebo živých včelách.

A co z toho tedy plyne? Ne ve všech případech mají průjmy spojitost s nosematózou včel. Rozhodně je však dobré v těchto případech vzít v potaz přítomnost infekčních spor a vzorky z takových včelstev postoupit k laboratornímu vyšetření.

MVDr. Martin Kamler
VÚVě Dol

Pokálený plást

Spory *Nosema ceranae* – silná infekce

Jak a kdy na jarní prohlídku včelstev

Znamé úsloví praví něco v tom smyslu, že zima se zeptá, co jsme dělali v létě. Platí to samozřejmě i o včelařích, protože ti začínají včely připravovat na zimu již koncem léta. Ale jsou to až jarní prohlídky, které naplno ukážou, jak jsme při zimování včelstev byli úspěšní. A pokud se při nich ukážou nějaké drobnější problémy, dají se ještě včas napravit.

Je po slunovratu a včelstva se začínají připravovat na jaro. Po prvním proletu, který proběhne obvykle po přechodném oteplení koncem ledna, případně v průběhu února, kdy denní teploty překročí deset stupňů Celsia, začínají matky klást. Ve včelstvech již máme odebrané vzorky měli, vyčištěné podložky a čekáme na zvýšení denních teplot, kdy se nám rtuť teploměru vyhoupne přes den na dvanáct stupňů Celsia. V tuto

dobu je potřeba provést jarní prohlídku včelstev. Proč je tato prohlídka důležitá a co jakým způsobem kontrolujeme, to se pokusím vysvětlit v tomto textu na následujících řádcích.

Zdárný rozvoj včelstev je ovlivněn několika důležitými faktory. V první řadě tak ve včelstvu musí být přítomná kladoucí matka. Při kontrole matku hledat nemusíme, ostatně také to z důvodu ochlazování

plodového tělesa ani není vhodné. Stačí tedy zjistit, zda je v úlu přítomen zavíčkovaný dělníci plod. V takovém případě pak máme jistotu, že je matka v úlu přítomna.

Důraz kladu právě na dělníci plod, protože se stává, že včelstvo o matku nezřídka v průběhu podzimu, případně zimy, přijde (může dojít k úhynu, nebo matku třeba jen nešťastnou náhodou při manipulaci přimáčkeme a podobně). V takové situaci se jedna, popřípadě i více dělnic začne krmit mateří kašičkou (tedy krmivem, kterým se krmí matky) a tím se u nich podpoří růst vaječníků, aby následně začaly klást neoplozená vajíčka. Takovou to situaci rozpoznáme podle hned několika faktorů.

Včelstvo je neklidné a ve srovnání s jinými včelstvy nestandardně hučí. Takové hučení je slyšet ven z úlu i přesto, že je úl zavřený. V buňkách bývá převážně i několik vajíček najednou, a jelikož nejsou vajíčka oplozená, tak se po vylíhnutí vyvíjejí pouze trubci. Poznáme to podle toho, že na plástech jsou po zavíčkování vypouklé buňky, takzvaný hrboplod. Hrboplod vzniká proto, že se trubec vyvíjí v menší dělničí buňce.

Může ovšem nastat také situace, kdy v úlu máme přítomnou matku, ale zároveň je také na plástech úplně, anebo částečně přítomen hrboplod. K této situaci dochází v tom případě, když matce dojde nebo dochází zásoba spermií, které získala při snubním letu. Nebo se to může stát i tehdy, když došlo k poškození matky. V takovém případě doporučuji starou matku odstranit a přidat matku novou, nejlépe formou záložního přezimovaného oddělků.

Když přidáváme matku, postupujeme následujícím způsobem. Nejprve zredukujeme plodiště, a to v tom případě, že jej

tvoří dva nebo více nástavků. Odebereme spodní, převážně prázdný nástavek bez zásob a plodu. Vrchní nástavek s plodovým tělesem a zásobami postavíme na podmet, přikryjeme propíchanými novinami a na takto připravený úl postavíme nástavek s oddělkem.

Takto spojené včelstvo se úspěšně spojí a jde dobře do síly. Děje se tak z toho důvodu, že je v takovémto včelstvu dostatek létavek, které vylepší tepelný komfort ve včelstvu, a matka se tak více rozklade. Tento úkon provedeme pouze tehdy, když byla v úlu přítomna matka.

V situaci, kdy jsou v úlu trubčice, včelstva nespojujeme, a ani nepřidáváme matku. V tomto případě nástavek se včelami odneseme stranou, včelstvo rozebereme a včely z rámků smeteme na zem. Nemusí nám být líto vymetených včel, protože ty se nám „vzembrají“ do zbývajících úlů a tím nám ostatní včelstva posílí, takže ve výsledku odvedou užitečnou práci. Ale trubčice se do ostatních úlů nedostanou, protože

strážkyně je tam nepustí. Víím, že včelařům, kteří mají jen dvě nebo tři včelstva, je vždy líto, když mají jedno z těchto včelstev zrušit, ale je to zkrátka nejlepší způsob, jak nepřijít o přidanou matku, oddělek anebo přidané včelstvo.

Dále při jarních prohlídkách odstraníme z úlu plesnivě anebo poškozené dílo (v praxi se nejčastěji jedná o dílo poškozené od hlodavců) a vyčistíme podmet i podložku v případě, kdy na dně úlu podložku máme. Podložka totiž často bývá pokapaná od zásob a včely se na ni pak lepí a následně po prochladnutí hynou. Podložku je nejlepší jednoduše otřít mokřým hadrem.

Velice důležitá je pak samozřejmě také kontrola zásob. Včelstvo má totiž největší spotřebu při plodování a to se po celé zimě začíná nejvíce rozbíhat právě na jaře. Zhruba na začátku března (ovšem samozřejmě s ohledem na vývoj počasí) bychom měli mít v úlu minimálně šest kilogramů zásob.

Může se stát, že po teplém dubnu, kdy se matky rozplodují, přijde na přelomu dubna a května ochlazení, kdy včelstvo spotřebuje veškeré zásoby. V takovém případě je potřeba včelstva dokrmít, a to nejlépe medocukrovým těstem. Těsto můžeme buď zakoupit, anebo si ho sami vyrobit z moučkového cukru a medu. Jen pozor na běžný moučkový cukr z obchodu. Ten totiž obsahuje protihrudkující látky a jiné přísady, které nejsou pro včely vhodné. Vedle toho není vhodné ani přikrmovat cukerným roztokem. Cukr totiž není rozštěpený, takže tím včely zatěžujeme.

Naopak velice vhodný je rozpuštěný med v poměru dva díly medu a jeden díl vody. Tento roztok lijeme do rámkových krmítek o teplotě 30–40 stupňů Celsia, aby se včelstvo nepodchladilo.

Po takto provedené kontrole a napravení nedostatků se bude včelstvo zdárně rozvíjet.

Vladimír Doležal

Obhajovat je vždy těžší

Důležité je neuzavírat se do sebe

Na následujících dvou stránkách se prostřednictvím rozhovoru s předsedkyní Českého svazu včelařů Mgr. Jarmilou Machovou ještě vrátíme k prosincovému XI. sjezdu, ale také se pokusíme nahlédnout do příštích čtyř let.

Je to jedno z největších novinářských klisů, ale nemohu začít jinak. Jaké byly vaše pocity bezprostředně poté, co vás Republikový výbor zvolil na další funkční období do čela Českého svazu včelařů?

Když to srovnám s mým zvolením před šesti lety, tehdy to bylo hlavně překvapení. Nyní je to radost, protože obhajovat vítězství je vždy těžší.

Předpokládám, že ve své práci navážete na předchozí funkční období.

Samozřejmě, že navážu na předchozí funkční období. Kontinuita směřování svazu je velice důležitá. Kdo o problému nic neví, tomu se rozhoduje lehce. Bohužel tak, že často opakuje chyby z minulosti a vydává se cestou, která už tu byla a neosvědčila se. Bez kontinuity, zkušeností

a znalostí prostředí a vztahů se státními orgány se sice svaz řídit dá, ale velmi špatně a za cenu chyb a stagnace svazu.

Které směry či oblasti tedy budou těmi, na které se zaměříte nejvíce?

Účel a cíle svazu jsou dány stanovami. Neumím vypíchnout a upřednostnit některou oblast mezi ostatními. Hlavním úkolem vedení ČSV je bojovat za zachování postavení a významu svazu a včelařství ve společnosti a uhájit to, co si svaz v minulosti vydobyl a co funguje. V tom samozřejmě hodlám pokračovat. Víte, ono není složité, jak jsme byli svědky při představování ostatních kandidátů na předsedu, prezentovat vize „o moderním svazu, který je třeba profesionalizovat, aktivně komunikovat a udávat směr priorit ve včelařství, pod-

porovat tvorbu poctivých a kvalitních všech produktů, efektivně využívat finanční prostředky z národních i evropských dotačních titulů, prosazovat vzdělávání napříč školským systémem a podporovat rozvoj jeho členů, zajistit ochranu funkcionářů na nejnižší úrovni“ a tak podobně, ale co se tím konkrétně myslí, jak toho docílit a kde na to vzít, to už jsme se nedozvěděli. Prázdná slova. Nebo jsou z neznalosti proklamovány vize a činnosti, které však již probíhají, a to úspěšně.

Máte již konkrétní plány činností svazu, nové produkty nebo události, které svaz čekají?

Pokud budu hovořit o konkrétních plánech, je před námi rok oslav 150 let od vzniku svazu. Nástěnný kalendář a kalendářik na rok 2022 na téma 150. výročí vzniku svazu již naši členové obdrželi. Bude vydána jubilejní poštovní známka, kterou jsme zajistili už v roce 2019, vyjde zvláštní číslo časopisu Včelařství, v květnu plánujeme slavnostní setkání v Nasavrkách a také výstava Natura Viva v Lysé nad Labem se bude věnovat tomuto výročí. V rámci dalšího snižování administrativy našich funkcionářů předpokládáme další rozšíření centrálního informačního systému svazu (CIS). Bude zaveden přístup do CIS každému členovi k jeho údajům, propojení s dotací 1.D a ústřední evidencí na Hradištku. Je pravděpodobné, že tato propojení budou možná v souvislosti s tím, že podle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2022, se již počítá s tím, že bude možnost prostřednictvím SZIF čerpat informace z ústřední evidence. Tady se ukazuje, jak je dobré mít tajemníka se znalostmi v IT. Dokončuje se studie rekonstrukce budovy sídla svazu v Křemenově ulici v Praze. Poslední velké opravy a rekonstrukce proběhly v roce 1992, tedy již před třiceti lety. Naše sídlo tak již další opravy znovu skutečně potřebuje. Podle stavu financí je třeba rozhodnout, kdy a v jakém rozsahu se do rekonstrukce pustit. Dále připravujeme také otevření svazového e-shopu.

Vidíte zde vedle toho všeho i něco, čemu je ve vaší funkci potřeba věnovat více pozornosti než v předchozích šesti letech?

Současná ekonomická situace obecně není dobrá. Stále ještě není vyhráno nad pandemií koronaviru, inflace je rekordně vysoká, zdražují se energie, potraviny, stavebniny,

benzin. Vláda proklamuje, že deficit státního rozpočtu bude řešit škrt. Lze tedy předpokládat, že v první řadě dojde ke krácení dotací, tedy i dotací do včelařství. To nás nutí soustředit se na zajištění chodu svazu tak, aby naše činnosti a služby našim členům byly zajištěny na standardní úrovni.

Na stránkách našeho časopisu často zmiňujeme propagaci včelařství mezi širokou veřejností. Jaké máte v této oblasti nové nápady?

Neuzavírat se do sebe, otevírat se i navenek, ostatně to byla má vize, kterou jsem přednesla již před šesti lety na X. sjezdu ČSV. Od té doby máme mimo jiné nové webové stránky. Počet sledujících našeho facebookového profilu se zvýšil z 27 na 13 500. V Lidových novinách vychází každý týden článek v rámci rubriky Včely a lidé. Uzavřeli jsme smlouvy o spolupráci s Vojenskými lesy a statky, Věžeňskou službou ČR, Eurovia kamenolomy a dalšími organizacemi. Na výstavě Natura Viva v Lysé nad Labem každý rok přibližujeme

včelařství nevčelařské veřejnosti. V našem pražském ústředí každoročně pořádáme medobraní pro partnery svazu. V těchto aktivitách budeme samozřejmě pokračovat. A jak už bylo řečeno, plánujeme otevřít svazový e-shop. A samozřejmě mám i nějaké další nápady, ale pokud nebudu mít kladnou reakci i od zúčastněných stran, bylo by předčasné o nich mluvit.

Většina lidí chápe včelaření spíše jen jako hobby. Ale máte v plánu šířit povědomí o tomto oboru také v tom smyslu, že to může být i plnohodnotný podnikatelský obor? Plánují se nějaké výhody pro komerční včelaře?

České včelařství je historicky založeno na hobby včelařích. O tom, že lze ve včelařství podnikat, není třeba šířit povědomí. Plnohodnotný podnikatelský obor to je. Včelařští farmáři mohou podnikat jako zemědělství podnikatelé nebo živnostníci. A pokud jde o výhody, svaz se ke svým členům chová stejně bez ohledu na to, kolik mají včelstev nebo zda jsou zájmovými včelaři či farmáři. Co se týče farmářů, tak při-

blížně před pěti lety byla zřízena farmářská komise právě proto, aby se zabývala podněty včelařů podnikatelů a předkládala je vedení svazu. Nebráníme se pomoci s jejich problémy, ovšem pochopitelně tehdy, když jejich požadavky nejsou v rozporu se zájmy ostatních našich členů.

Co byste na závěr popřála všem včelařům nejen do nového roku, ale i do následujících čtyř let?

Všem našim členům a jejich blízkým přeji zdraví (protože bez něj není ani spokojenost, ani pohoda, ani štěstí), zdravé včely a dobré včelařské roky (to první můžeme ovlivnit svou péčí, to druhé bohužel patří vyšší moci) a aby naše spolková činnost nebyla omezována covidovou ani žádnou jinou epidemií.

A nakonec přeji nám všem, abychom dobře překonali očekávané ekonomické problémy, které bezesporu čekají nejen nás včelaře, ale všechny občany naší země.

Michael Mlynář

Foto: Petr Kolář a archiv Jarmily Machové

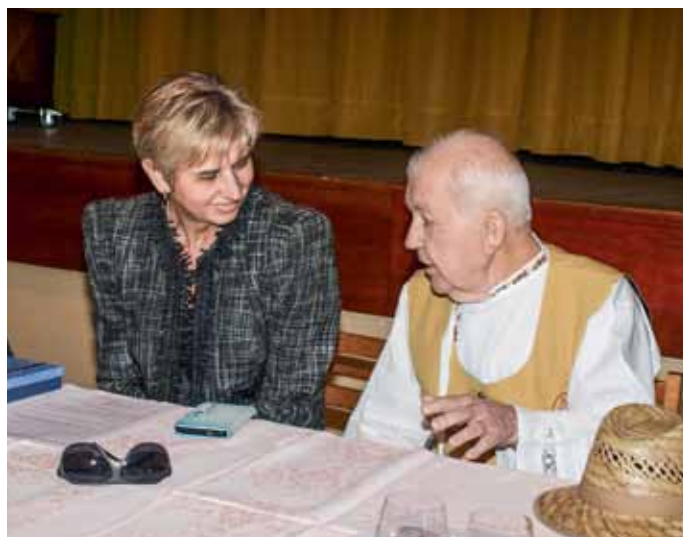
Mgr. Jarmila Machová se často aktivně účastní spolkových akcí po celé republice

V sídle ČSV v pražské Křemencově ulici se každý rok pro partnery svazu koná tradiční medobraní

Mgr. Jarmila Machová obhospodařuje čtyři včelstva

Se včelařským doyenem Vladimírem Uhrovičem

K významnému výročí Otce Gregora Johanna Mendela

Akát na včelnici u Mendelova včelína

V letošním roce uplyne 200 let od narození osobnosti světového významu, kněze Gregora Johanna Mendela, objevitele zákonů dědičnosti. Šlo o všestranně rozvinutou osobnost, schopnou nepředstavitelných teoretických i logicky navazujících fyzických výkonů. Kromě vedení kláštera a bohoslužeb konal nepředstavitelné množství pokusů s rostlinami a sledoval i meteorologii (popsal např. i tornádo, které se Brnem prohnalo 13. října 1870). A také byl v těsném kontaktu s okolními včelaři.

Gregor Johann Mendel

Narodil se 20. července 1822 v německy mluvící rodině z Hynčic na Kravařsku. Se včelami se asi setkal již jako malý chlapec, protože jeho otec byl údajně zaníceným zahradníkem a také včelařem. Rovněž jednotřídní škola v jeho rodné obci měla zahradu se včelínem. Není vyloučeno, že i během studií na piaristické škole v Lipníku a možná i na gymnáziu v Opavě bylo v nejbližším okolí vnímavého studenta vždy několik úlů, protože včelařství se tehdy věnovali především kněží a učitelé. V roce 1843 odchází do augustiniánského kláštera na Starém Brně, kde byl v té době opatem P. Cyril František Napp, jenž nadanému Mendelovi umožnil rozvoj všech odborných zájmů.

V polovině padesátých let již Mendel sám včelařil. Nejprve možná s laskavou podporou C. F. Nappa, který si velký význam chovu včel správně uvědomoval. Napp sám se již začátkem padesátých let zasazoval o vytvoření včelařského odboru při tehdejší Moravskoslezské hospodářské společnosti se sídlem v Brně, v jejímž předsednictvu

zasedal. Jeho úsilí bylo korunováno úspěchem v roce 1854, kdy byl odbor založen.

V období 1858–1868 se Mendel věnoval především hybridizačním pokusům s rostlinami. Při tom však i rozšiřoval včelnicu a udržoval živé kontakty s odborem, který se v roce 1868 osamostatnil jako Moravský včelařský spolek v Brně. V tomtéž roce je již Mendel podporujícím členem spolku a od roku 1870 členem výboru a posléze i náměstkem předsedy.

V té době jde již o zralého muže, který měl na starosti celý klášter, neboť v roce 1868 byl zvolen jeho opatem. Přes nemalé starosti s řízením kláštera se i nadále věnuje včelaření a v roce 1871 staví v klášterní zahradě včelín pro patnáct úlů. Hned v následujících letech 1872 a 1873 mu však včelstva uhynula na tzv. hniloplod.

V roce 1873 umírá vynikající starosta spolku MUDr. František Živanský a Mendelovi je v roce 1874 nabídnuto uvolněné předsednické místo. On však tuto nabídku z rozličných důvodů nepřijímá (osobně si myslím, že z lítosti nad ztrátou včelstev). V roce 1875 se opět účastní spolkového života a svými vědomostmi přispívá k jeho vysoké úrovni. V roce 1877 je spolu s baronem Hruschkou, Dr. Schönfeldem a dalšími vynikajícími včelaři jmenován čestným členem spolku. V červnu roku 1878 se účastní schůze spolku naposled.

Nejen jako badatel v oboru hybridizace rostlin, ale i jako včelař byl Mendel na vrcholu své doby. Znal velmi dobře praktické včelaření a zajímal se navíc i o chov různých plemen a možnosti jejich křížení. Byl v osobním nebo písemném styku s většinou významných evropských včelařů, od nichž získával matky různých plemen k hybridizačním pokusům. Spolu s MUDr. Františkem Živanským byl na čas i motorem spolkového dění v Brně, které v té době dosáhlo evropského věhlasu. Významná je zejména jejich cesta do Kielu na sjezd rakouských a německých včelařů, kde Živanský podal návrh na spolupráci všech včelařských spolků v Evropě.

Mendel původně včelařil v Moravských spolkových stojanech, které pocházely z Wunderových zadováků na trámký. Stojany byly vyráběny spolkovou včelařskou dílnou a rozšiřovány do celé střední Evropy. Tyto úly byly považovány za to naprosto nejlepší, co v té době bylo k dispozici. Mendel je zpočátku měl také, brzy však pochopil, že pro rozvoj silných včelstev jsou malé. Zrušil proto čtyři patra malých rámků a vybavil postupně úly jen dvěma patry větších rámků s využitím veškerého úlového prostoru včetně tzv. nadstropí.

Vysoká úroveň vědomostí je vložena i do konstrukce včelínu. Je postaven na svahu, odkud odtéká chladný vzduch, a je chráněn před větry severních směrů. Přesah střechy je zvolen tak, aby včelstva byla v horkém letním období ve stínu. Kromě prostoru pro patnáct úlů má včelín i sklad a pracovnu, odkud je možné oknem pozorovat dění před úly.

Za včelínem je sklep, kde Mendel zkoušel včelstva zimovat. Během několika let však zjistil, že ve sklepním prostoru trpěla nadměrnou vlhkostí. Jen jednou, když se jeden úl náhodou naklonil přední stěnou kupředu, a měl tak šikmé dno, vyzimovalo středně silné včelstvo podstatně lépe. Další pokusy ovšem ukázaly, že nejlépe přezimují silná včelstva nikoli ve sklepě, ale venku (ve včelíně), zimovaná bez uteplovek v celém prostoru úlu (plodišti i medníku). Osvědčilo se mu ponechat kromě redukováného hlavního česna malé česínko ještě i v medníku. Zimoval i samostatná včelstva jak v plodišti, tak i v medníku. Doporučoval však ochranu včelstev před větrem.

V jednom roce vyzkoušel i nástavkově včelaření, když pod včelstvíčko vyzimované jen na čtyřech nízkých rámcích podkládal postupně truhlíky s deseti rámký ze Spolkového stojanu vybavenými mezistěnami. Včelstvo vystavělo čtyři bedničky, dorostlo do tehdy běžné velikosti a dalo i slušný výnos medu.

Velkou pozornost věnoval i včelí pastvě. V té době byly hlavními zdroji snůšky ovoc-

né stromy, akát (na neobdělávaných místech a kolem Špilberku) a vičeneč na polích. Část svahu u Špilberku, která byla holá, osel na vlastní náklady medonosnými rostlinami. Včelí pastvy tehdy celkově ubývalo zaváděním řepného hospodářství. Velkou pozornost věnoval rozšiřování nektarodárných bylin, zejména všestranně využitelnému srdečníku (*Leonurus cardiaca*).

Protože na základě podrobného měření a vážení znal hmotnost medu přinášeného jednou včelou, mohl z počtu vracejících se včel v době od 10:00 do 15:00 hodin vypočítat výnos medu za dané období. Konkrétně při počtu 130 včel vracejících se oběma česny za jednu minutu zjistil denní přínos medu 6,3 kg. Většinou však přilétalo 59

až 80 včel, tedy mnohem méně. Mendel usuzoval, že v případě silnějších včelstev, kdyby za minutu přilétalo jen o čtyři včely více, výnos medu by se značně zvýšil.

Jak již bylo uvedeno, Mendel zkoušel též chov včel různých plemen: tmavých vřesovek, kraňských, italských, kyperských a dokonce i egyptských. Jednou přezimoval i hnízdo bezžihadlové včely *Trigona lineata*, které se mu náhodou dostalo do ruky od lidí dovážejících tropické dřevo.

Mendel zkoušel kontrolované oplozování včelích matek, a to v různých upravených klecích. Jeho pokusy však nebyly v tomto směru úspěšné. Možná usiloval i o potvrzení svých hybridizačních koncepcí získaných s rostlinami. Ale to se mu

Mendelův včelín na přelomu století

Mendelův včelín v roce 1972

nemohlo podařit, protože včelí matka se páří ve značné výšce a dokonce s více trubci, což se v jeho době ještě nevědělo.

Ze zpráv o výskytu hybridních včel v okolí se odhadovala vzdálenost, kterou trubci i matky při snubním letu překonávají. Kdyby tehdy včelaři nebyli přesvědčení o jediném oplozovacím výletu matek, mohl již tehdy objevit vícenásobné páření. Když se totiž včelař z Lískovce ptal, jak je možné, že ve včelstvu, kde byly dělnice kříženky s kraňkami, se najednou objevily kříženky s kyperkami, pan opat na to odpověděl, že to ukazuje, jak daleko (asi 4 km) kyperští trubci na snubní let létají. Možnost oplození jedné matky více trubci si v té době nikdo neuvědomil.

Na základě negativních zkušeností s hybridními včelstvy byl nakonec předseda spolku Živanský silně proti dovozu cizích plemen.

O Mendelově včelaření se včelaři dozvěděli zprostředkovaně ze zpráv Včely brněnské, která psala o odborných debatách na schůzích představenstva spolku nebo kde jiní včelaři informovali o své návštěvě na včelíně. Ze všech těchto zpráv jasně vyplývá, že Mendel patřil po odborné stránce mezi přední včelařské výzkumníky své doby. Jeho nemenší zásluhou je, že své znalosti dával k dispozici včelařské veřejnosti, kdykoli o ně někdo projevil zájem.

I neštěstí, kdy mu v letech 1872 a 1873 včelstva uhynula na nemoc tehdy zvanou hniloplod, dokázal Mendel využít k nalezení praktického východiska, které platí dodnes: včelstva nezachraňovat, neléčit, ale vysířit, spálit a úly vydezinfikovat. Proč došlo k takové nákaze u včelařského mistra, jak ho všichni návštěvníci jeho včelínu hodnotili, lze těžko odhadovat. Napadlo mě, že Mendel používal do rámků mezištěny, které se tehdy začaly vyrábět. To by mohl být zdroj, o němž se tenkrát také nevědělo.

Pro Mendelova badatelského ducha je charakteristická věta: „... jest důležité, aby každý včelař něco zkoušel, co se týká včelařství, neboť jenom na takové cestě možno dodělati se výsledků prospěšných.“

Památkou na jeho praktické úsilí dodnes zůstává včelín. Po jeho smrti o včelín nikdo nepečoval až do roku 1965, tedy k výročí 100 let od přednesení Mendelova objevu. Včelín byl vyčištěn a začalo se uvažovat o opravě oplocení. Do včelína byly umístěny dvě repliky Moravského stojanu a 4. srpna 1965 byl v klášterní budově otevřen první Mendelův památník.

V 70. letech minulého století pečovali o včelín a okolí včelaři ZO ČSV Živanského z Brna Králova pole, kteří tam chovali matky. Okolí udržovali a vysázeli tam tři akáty. Když však zestárlí, včelín opět zpustl včetně blízkého okolí, takže zcela utonul v okolní vegetaci.

Od roku 1966 včelařím a byl jsem členem ZO ČSV Brno a časem i členem výboru. Na schůzích jsme diskutovali o různých úlech a metodách včelaření. O existenci včelínu jsme věděli a říkali jsme si, že by to bylo vhodné místo na srovnávací pokusy. Mezitím došlo ke změně politických poměrů, a když představený kláštera P. Teodor Martinec na vědecké radě Veterinární univerzity prohlásil, že hledá někoho, kdo by tam dal včelstva, říkal jsem si, že to je příležitost pro mě. S panem opatem jsem se spojil a on mi to dovolil.

Pod vedením pana opata Martince byl od roku 1999 včelín postupně rekonstruován ve spolupráci s řadou odborníků a firem. Bylo vyčištěno i okolí. V prostorech kláštera vzniklo Mendelovo muzeum, které pracuje při rektorátu Masarykovy univerzity. V jídelně se několikrát uskutčily odborné konference Mendelovy společnosti pro včelařský výzkum s exkurzemi na včelín. Ten byl v části pro včely z bezpečnostních důvodů vyplněn úly bez

včel, avšak dokumentujícími vývoj úlové otázky na Moravě a v Čechách. Dostal jsem je od přátel včelařů, nicméně seznam všech pomocníků by si zasloužil vlastní článek. Po odchodu pana opata převzali péči bratři Augustiniáni, kteří v minulém roce udělali novou kanalizaci a střechu.

Pokud jde o živá včelstva, první tři daroval pan Staněk z Brna. V roce 1999 přestál včelařít a měl čtyři včelstva na míru 370 × 300 mm. Já jsem je přeložil do Kučerových úlů, kam rámy po otočení o devadesát stupňů perfektně zapadly. Prezi-movala na Mendelově univerzitě, protože kolem včelína bylo dosud křoví.

Na prostranství vedle včelína jsem choval postupně 15 až 21 včelstev v rozmanitých úlech, v nichž se dnes včelaři. Některé jsem dostal darem, jako ¾ Langstrothy od přítele Zeleného a několik úlů na míru 390 × 240 od pana Břínka. K tomu jsem přidal vlastní Optimaly, úl Brennerův a úly vyrobené podle MUDr. Kučery. Postupně jsem je osazoval oddělky a roji. Po vybudování včelstev jsem je choval bez omezení prostoru.

Na včelín jezdily exkurze brněnských, tuzemských i zahraničních včelařů a včelařské kroužky. Využíval jsem je i k výuce aplikované fyziologie hmyzu na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. V roce 2021 jsem pak po 20 letech spolupráce s opatstvím předal včelstva kolegovi RNDr. Vladimíru Potůčkoví.

O Mendelově vědecké činnosti, včetně té včelařské, psal zevrubně Hugo Iltis (1924) a většina pozdějších autorů čerpala z toho zdroje. Další podrobnosti, jak jsem již uvedl, zaznamenali ve Včele brněnské z jeho diskuzí ve výboru včelařského odboru nebo v článkách návštěvníků včelína. Pro zájemce pak přikládám i seznam další literatury k vědecké činnosti Gregora Johanna Mendela:

Beránek V., 1973: Vývoj racionálního včelaření na Moravě a ve Slezsku – Vlas-

Zanedbaný stav Mendelova včelína v roce 2001

Po úpravách, zima 2003. Později se musela obnovit kamenná zeď

tivědný věstník moravský, 1973, XXVI, 257–266, 1974, s. 55–60.

Beránek V., 1989: Nové informace o Mendelově včelařském výzkumu – Dějiny věd a techniky, r. 22, č. 2, s. 91–100.

Gniewowicz Jerzy, (2016): Ojciec Grzegorz Mendel, pszczelarz nieznamy. Kaliszkie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Kalisz, 2016, 251 s.

Heinen W. (1943): Der junge Genius Johann Gregor Mendel. (Fels Verlag, Dr. Wilhelm Spael, K. G., Essen) – Johann Gregor Mendel geniální badatel, Román ze života J. G. M., přeložila Božena Věrná, 238 s., Brněnské tiskárny, Brno

Iconographia Mendeliana (1965), Moravské museum v Brně, 73 s

Iltis H. (1924): Gregor Johann Mendel: Leben, Werk und Wirkung. Springer, Berlin Heidelberg, Jan 1. 1924, 426 s.

Loveček J. (1963): Řehoř Mendl včelařem. – Kroužek lidových včelařských výzkumníků v Olomouci, 24 s.

Moravské museum v Brně, (1976) Objev G. Mendela v souvislosti s vývojem zemědělských a přírodních věd, Katalog k výstavě, 22 s.

Orel V., Rozman J., Veselý V. (1965): Mendel as a beekeeper. – Publikováno k příležitosti stoletého výročí zveřejnění Mendelových objevů (ČSV, Výzkumný ústav včelařský Mendelovo oddělení genetiky, Moravské Museum, Brno, srpen, 1965, 22 s.

Orosi Paal, (1975) Svědectví o Mendelovi jako včelaři. Allgemeine Deutsche Imkerzeitung, č. 10, s. 269–270. Asi OVP, ČSV, fotokopie 2 s.

Rozman J., Veselý V., Kühn J., 1965: Johan Gregor Mendel a včelařství. – Vydal Československý svaz včelařů pro potřebu svých členů. Polygrafia, Praha, 46 s.

Večerek O., (1965): Johan Gregor Mendel as a beekeeper. Bee World, r. 46, č. 3, s. 86–96.

Zavřel J. 1933: Mendel a Darwin – Přednáška při uvedení profesora do funkce, Masarykova univerzita, 50 s.

Sám jsem publikoval několik článků o včelařské činnosti Gregora Johanna Mendela, avšak všechny pouze využily výše uvedených zdrojů. Na dalších webech jsou informace o Mendelově včelařské i vědecké činnosti:

<http://www.vigorbee.cz/mendel/>

<http://www.jgmendel.wz.cz/jgmendel.htm>

Publikace | Mendelova společnost pro včelařský výzkum (msvv.cz)

Konference Varroatolerance a vitalita včel, 2018 | Mendelova společnost pro včelařský výzkum (msvv.cz)

Vladimír Ptáček

Natřená přední fronta včelínu s úly podle historického vývoje

Výuka pro studenty – první kontakt se včelami

Autor článku, D. Weaver a E. Osterlund na včelíně při konferenci MSVV o varroatoleranci v roce 2018

Ředitel nasavrckého učiliště Josef Lojda: Nabízíme víc než výuční list včelaře

Minulý rok byl ve Středním odborném učilišti včelařském v Nasavrkách výjimečný hned v několika ohledech. Škola se totiž musela vypořádat se změnami ve stylu výuky, které si vyžádala opatření proti covidu. Teoretickou část bylo možné nahradit prostřednictvím online přenosů seminářů a přednášek a praxe se naštěstí po zmiřnění opatření mohla a stihla uskutečnit ve výukových včelnicích. Do toho zasáhly přípravy na připomenutí 70 let trvání včelařského vzdělávání v Nasavrkách, které bylo završeno dny otevřených dveří loni v září.

Vedení školy se připravuje i na nadcházející školní rok. O krátké zhodnocení toho současného a přípravě nového nás informoval ředitel nasavrckého učiliště a vzdělávacího zařízení Josef Lojda.

Uplynulý rok byl ve znamení 70. výročí otevření školy. Jak absolventi hodnotili zázemí pro výuku, co oceňovali nejvíce? Ve dnech otevřených dveří navštívila naše zařízení celá řada absolventů. Všichni oceňovali viditelný rozvoj školy a výuky vůbec. Největšímu zájmu se samozřejmě těšila výcviková budova pro získávání včelích produktů. V budově školy se pak líbily i zrekonstruované učebny, nová laboratoř a další prostory pro vzdělávání.

Kvůli covidovým omezením prošla změnou i metodika výuky s využitím online možností. Lze z toho některé prvky využít pro další období? Samozřejmě, reagujeme na měnící se trendy ve výuce a na požadavky některých zájemců, pro které je online výuka přijatelnější. Pro výuku učebního oboru je ovšem prezenční výuka nenahraditelná (hlavně odborný výcvik) a online výuka může být využita jako doplněk.

Josef Lojda, ředitel včelařského učiliště

Pro nastávající školní rok 2022/23 škola vedle tradičního tříletého dálkového studia oboru Včelař připravuje i další studijní program. O co jde?

Mimo výuku učebního oboru včelař u nás pořádáme celou řadu vzdělávacích aktivit – kurzy, semináře, přednášky atd. V prosinci 2021 jsme ukončili kurz Včelaření, životní prostředí a změna klimatu. Jednalo se o velmi úspěšný projekt spolufinancovaný z prostředků ministerstva životního prostředí a možná v budoucnu bychom mohli podobný projekt připravit a nabídnout dalším zájemcům. Na rozdíl od výuky oboru Včelař se jedná o neformální vzdělávání.

Jaké jiné formy vzdělávání či zvyšování profesní kvalifikace škola v následujícím období nabídne?

Mimo již zmíněných aktivit nabízíme rekvalifikační kurzy Chovatel včel a Zpracovatel včelích produktů nebo možnost složení zkoušek z profesních kvalifikací v těchto oborech.

Můžete vysvětlit rozdíl mezi oběma formami získání kvalifikace, kdo se může rekvalifikačního kurzu zúčastnit, zda jej mohou financovat úřady práce a ko-

lik zaplatí samoplátce? Jaké jsou termíny podání přihlášek do učebního oboru a do rekvalifikačních kurzů?

Rekvalifikačního kurzu se může zúčastnit kdokoli, kdo chce získat komplexní pohled na včelaření a následně se například tomuto odvětví věnovat. Pracovní úřady mohou na financování přispět podle podmínek jednotlivých úřadů. Bližší informace jsou na našich stránkách, stejně jako termíny pro všechny typy vzdělávání. Termín podání přihlášky ke studiu oboru Včelař pro školní rok 2022/2023 je do 1. března 2022.

Co kromě vlastního vzdělávání mohou u vás návštěvníci nalézt?

V rámci vzdělávacích aktivit je možné navštívit včelařské arboretum nebo nakoupit ve včelařské prodejně. Ale samozřejmě chystáme i řadu dalších akcí. Například bychom chtěli navázat na velmi úspěšný Dětský den, který se uskutečnil při oslavách 70. výročí zdejší včelařské školy, a vytvořit tak novou tradici. Sledujte naše stránky www.souvnasavrky.cz, kde najdete aktuální pozvánky.

Připravil: Zdeněk Kulhánek

Závěrečné zkoušky

Výuka přelarování

Čeští vědci našli nový způsob odhalování falšovaných medů

Je to obecně známá věc: med je potravina, která se celosvětově falšuje nejčastěji. Způsobů, jak falšovaný med vyrobit, je celá řada, většinou se jedná o přidávání různých sirupů. Ovšem odhalit takový falšovaný med není vůbec snadné a často je potřeba využít více různých metod. To by se však v budoucnu mohlo změnit.

Tým vědců z Výzkumného ústavu rostlinné výroby a Univerzity Karlovy pod vedením RNDr. Tomáše Erbana, Ph.D., totiž přišel s návrhem nového postupu, jak falšované medy odhalit. Není to samozřejmě nic, co by pomohlo spotřebitelům jednoduše odhalit falešný med takřikajíc na první pohled při domácím ověřování nebo dokonce rovnou při nákupu, ale i tak by se mělo jednat o pokrok na onom příslovečném bitevním poli, na němž včelaři a producenti medu stojí proti jeho falzifikátorům. Výsledky, které lze tímto způsobem získat, tak budou ku prospěchu hlavně poctivým včelařům a obchodníkům.

Nová metoda rozpoznávání falešného medu je tak určena především státní správě a laboratorům, které se v České republice zabývají kontrolou kvality potravin, a je založena na identifikaci různých typů proteinů v medu a rozpoznání těch, které jsou včelímu medu vlastní, a zároveň rozlišení od těch, které mohou být do medu přidány uměle. Jde o to, že látky, které bývají do medů přidávány, se sice v potravinářství běžně používají, ale v přírodě je včely

k dispozici nemívají. Není překvapením, že běžný spotřebitel či konzument nemá vůbec šanci si takových podvodů jakkoliv všimnout, ale potíží je v tom, že dosud často nebylo pančování medu prokazatelné ani stávajícími metodami.

Med je produktem vysoce organizovaného společenstva včely medonosné, které jej vytvářejí z nasbíraných přírodních zdrojů, zejména nektaru, případně medovice. Včely do medu při jeho výrobě dodávají své vlastní sekrety, zahrnující proteiny, jejichž soubor (proteom) je pro každý med jedinečný. Unikátní vlastnosti včelích proteinů navíc mohou odkazovat na rozdílnou míru léčivých účinků jednotlivých vzorků medu apod.

Významnými proteiny, které můžeme v medu najít, jsou včelí amylázy. Dostatečná aktivita těchto enzymů svědčí o vysoké kvalitě a čerstvosti medu. Pokud je med falšovaný, nebo se s ním nešetrně zachází (typicky když je dlouhodobě vystaven vysokým teplotám), ovlivní to také amylázovou aktivitu. Med s nedostatečnou amylázovou aktivitou se pak nesmí prodávat. Falšova-

telé proto nedostatečnou amylázovou aktivitu „dohánějí“ přidáním cizích amyláz, které v pravém medu nebývají. A slouží jim k tomu právě amylázy, které se běžně využívají v potravinářské výrobě.

Nová certifikovaná Metodika pro identifikaci cizích amyláz v medu, kterou navrhli výzkumníci ze zmíněného vědeckého týmu kolem Tomáše Erbana, je založena na kompletní analýze proteinů obsažených v medu a zároveň nabízí postup, kterým je možné cizorodé amylázy v medu identifikovat.

Co se týče státní správy, najde tato nová metodika využití zejména u Státní zemědělské a potravinářské inspekce nebo Státní veterinární správy, které se kontrolou kvality medu v Česku zabývají. Navíc se s ní počítá také ve výuce a budoucí praxi přírodovědných, veterinárních, chemických i lékařských oborů.

Pančování medu se intenzivně zabývá také Evropská komise. Ta v první polovině letošního roku počítá s předložením návrhu pozměněného značení, ze kterého bude spotřebitelům patrnější, odkud konkrétní med pochází.

Více se můžete dočíst na stránkách Výzkumného ústavu rostlinné výroby (www.vurv.cz).

Michael Mlynář

Zdroj: Výzkumný ústav rostlinné výroby

Úpravy a použití vyvíječe Vat-1a

Vážení přátelé, dovolte nám, abychom se s vámi podělili i o naše zkušenosti s vyvíječem aerosolu Vat-1a.

Naše ZO ČSV Hronov pracuje s vyvíječem Vat-1a od roku 2006. Máme ve vlastnictví dva vyvíječe, jeden právě z roku 2006 a druhý jsme si pořídili v roce 2010. Oba přístroje jsou funkční a po celou dobu používání jsme nezaznamenali žádnou vážnou poruchu. Při práci s vyvíječem jsme však samozřejmě přemýšleli, jak si celou činnost zjednodušit a urychlit.

Do soustavy jsme tak přidali odlehčovací ventil a odlučovač vody. A pro sledování doby aplikace máme na vyvíječi připevněny hodinky. Provedená vylepšení jsou vidět na fotografiích.

Nyní vás seznámíme s postupem, jak léčivo aplikujeme. Před připojením tlakového vzduchu máme otevřený odlehčovací ventil a ventil před vyvíječem aerosolu. Po nastartování kompresoru a jeho zahřátí na provozní teplotu připojíme hadici k vyvíječi. Následně uzavřeme odlehčovací ventil a seřídíme tlak kompresoru na provozní hodnotu 300–400 kPa (3–4 atm.).

Po ustálení a řádném ochlazení vyvíječe otevřeme odlehčovací ventil (tím se přeruší funkce vyvíječe). Hubici zasuneme do česna a utěsníme ji. Následně uzavřeme odlehčovací ventil. Na připravených hodinách sledujeme dobu provozu vyvíječe podle síly včelstva. Potom otevřeme odlehčovací ventil, vysuneme hubici

a přemístíme se k dalšímu úlu a postup opakujeme.

Během práce kontrolujeme funkci vyvíječe a průběžně vypouštíme zkondenzovanou vodu z odlučovače posunutím ventilku na odlučovači.

Tato technologie urychluje práci, šetří aceton, léčivo a v neposlední řadě i životní prostředí. Zároveň zvyšuje pracovní pohodu obsluhy a okolí.

Po skončení práce provádíme veškeré úkony podle návodu k obsluze tohoto bezvadného přístroje, který nám slouží již patnáct let.

Ctibor Kaválek
ZO ČSV Hronov

Kam za včelaři a včelami v roce 2022

Kvůli pandemii koronaviru je situace ohledně pořádání a konání nejrušnějších hromadných akcí již dva roky velmi nejistá, přesto je i na letošní rok naplánována řada včelařských konferencí či výstav. Vybrali jsme několik z nich, které by mohly stát za návštěvu.

V březnu se sice již naplno rozbíhá včelařská sezona, ale pokud jste příznivci jarní lyžovačky, možná najdete pár dnů na výlet do Alp. A proč to tedy rovnou nespojit i se včelami? Tak například v italské Piacenze se 4.–5. března koná mezinárodní veletrh **Apimell 2022**. Pravda, Piacenza sice není typická horská oblast, ale například z nejznámějšího italského alpského střediska Trenta jste tam za slabé dvě hodinky. Více informací najdete na stránkách www.apimell.it.

Ještě kratší cesta to pak je ze slovinského lyžařského střediska Kranjska Gora do města Celje, kde se o týden později, tedy o víkend 12.–13. března koná včelařský veletrh **Apislovenia**. A při té příležitosti můžete prozkoumat i malebné město Kranj s bohatou historií, potažmo širší oblast regionu Kraňsko, který dal jméno u nás nejrozšířenějšímu včelímu plemeni.

Řada akcí se v průběhu roku koná i v německy mluvících koutech Evropy, ale kdybychom měli vypíchnout jen jeden tip, bude to **Den otevřených úlů** (Tag des offenen Bienenstocks), který se 20. května koná po celém Rakousku.

Největší včelařskou akcí tohoto roku by pak měl být z loňska přeložený **47. Kongres Apimondia**. Ruské město Ufa, kde se koná, sice leží ještě na té „naší“ straně

Uralu, ale nejen vzhledem ke vzdálenosti to asi není destinace, kam by se vydaly davy českých včelařů. Ale rozhodně bude stát za to sledovat novinky ze včelařského světa, které se tam představí. Termín je stanoven na 5.–10. září a stránky Apimondia najdete na adrese apimondia2021.com.

A koncem září se snad uskuteční i další odložená akce, v tomto případě už dokonce z roku 2020. Kongres **EurBee** se profiluje jako jeden z nejvýznamnějších mezinárodních diskusních panelů v oblasti vědy a výzkumu ve včelařství a letos láká mimo jiné na přednášky šesti celosvětově uznávaných odborníků. Konat by se měl ve dnech 20.–22. září v Bělehradě. Doufejme tedy, že se letošní včelařské akce nakonec podaří uskutečnit.

Michael Mlynář

Zeptali jste se...

Měl bych prosím dotaz ohledně registračního poplatku. Jeden náš člen se přestěhoval přibližně osm kilometrů vzdušnou čarou a převezl i včelstva. Chce nadále zůstat naším členem, platí u nás příspěvky a staráme se mu o včelstva. Tím se ale ocitl na území vedlejší ZO, která po něm chce zaplatit registrační poplatek 150 Kč, i když s ním nemá žádné starosti a náklady. Prosím o váš názor na situaci, zda je povinen tento poplatek zaplatit. Je mi jasné, že pro klid na bojišti by bylo nejlépe zaplatit. Jedná se mi o to, jak by to mělo být teoreticky správně.

J. B.

Základní organizace, na jejímž území má člen včelstva, avšak jejím členem není, musí, pokud si to ZO stanoví, zaplatit registrační příspěvek, a to maximálně ve výši členského příspěvku vybíraného do svého rozpočtu na člena, nikoliv ze včelstva. Nezáleží, jestli včelstva jsou těsně u hranic, nebo v centru jejího území. A také nerozhoduje, zda si léčí sám, nebo ve spolupráci se svou mateřskou organizací.

Tak to upravují stanovy v čl. 12 odst. 5 písm. i) a směrnice o registraci včelstev. Ta registrace je důležitá v případech vzniku škod na včelařském majetku a žádosti o příspěvek ze svépomocného fondu. Škodu musí ověřit právě registrující základní organizace, tedy ta, na jejímž území včelstva jsou. Bez jejího ověření škody nelze příspěvek vyplatit. Pokud částka registračního příspěvku ve výši 150 Kč je vybírána od všech členů registrující základní organizace stejně, tedy se jedná o částku příspěvku na člena, nikoliv ze včelstva, pak by to mělo být v pořádku.

Ráda bych se zeptala na legislativní vymezení definice medu. Po shlédnutí jedné reklamy, kde se uvádí „My děláme Jack Honey z pravého včelího medu“, jsem kontaktovala firmu s domněním, že jde o klamání zákazníka. Byla mi zaslána tato zpráva: „Dobrý den, velice si ceníme vašeho doporučení. Z pohledu legislativního se domníváme, že je naše sdělení v pořádku a nejedná se o klamání spotřebitele. Náš produkt skutečně obsahuje pravý med, a nevidíme tedy na tomto reklamním sdělení nic zavádějícího či klamavého.“ Mohla byste mi prosím toto vyložení legislativy objasnit? Jsem toho názoru, že slovní spojení pravý včelí med by se nemělo používat.

K. S.

Podle vyhlášky č. 417/2016 Sb. o některých způsobech označování potravin jsou slova „vhodná pro děti“, „domácí“, „čerstvá“, „živá“, „čistá“, „přírodní“ nebo „pravá“, považována za zavádějící, a nesmí proto být užívána při značení potravin. Důvodem je, že spotřebitel by byl uveden v omyl, že např. u medu existuje i jiný než pravý med, což není pravda. Obecně je zakázáno označováním uvádět spotřebitele v omyl, ať už se jedná o charakteristiku potraviny, přisuzování vlastností, kterými nedisponuje, nebo vyvoláváním dojmu, že vykazuje nějaké zvláštní charakteristické vlastnosti, kterými ale disponují všechny podobné potraviny. Z toho vyplývá, že označení „pravý včelí med“ je v rozporu s touto vyhláškou.

Co se týče označení „včelí med“, původně bylo deklarováno, že přívlastek „včelí“ se nemá používat, neboť med je podle směrnice Rady 2001/110/ES a podle naší vyhlášky č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony, definován jako produkt včel a uváděním přívlastku „včelí“ je spotřebitel uváděn v omyl, že existuje i jiný než včelí med. A to není pravda. Ovšem na základě sporů při kontrolách potravin se došlo před zhruba dvěma lety k odlišnému názoru tzv.

Koordinační skupiny bezpečnosti potravin (KSBP), stálého poradního orgánu ministra zemědělství v oblasti bezpečnosti potravin, jejíž součástí jsou zástupci našich kontrolních orgánů v oblasti potravin, tj. SVS a SZPI. Podle jejich sdělení došla koordinační skupina k tomuto závěru: „Výraz včelí med lze považovat za generický název a spotřebitel tímto výrazem není nijak uváděn v omyl. Je tedy možné používat pro označení jak samotný výraz med, tak včelí med.“

Prosím vás o vyřízení mojí žádosti o zaslání časopisu Včelařství na mou adresu. Od října loňského roku nejsem členem základní organizace v J. a časopis mi přestal chodit. Rád zaplatím. Děkuji vám předem za vyřízení.

M. P.

Výše uvedený text není dotaz, ale možná existuje mnoho našich členů, kteří si nespojují zaslání časopisu Včelařství s členstvím ve svazu. Proto považuji za vhodné vysvětlit, jak to s časopisem Včelařství a dalšími periodiky je. Ve stanovách najdeme mezi právy členů i právo odebírat časopis Včelařství, případně místo něj podle zásad přijatých RV ČSV jiná periodika. Další úpravu odběru Včelařství najdeme v Jednácím řádu ČSV, kde je uveden tento postup: Sekretariát RV ČSV zasílá časopis Včelařství všem členům, jež mají zaplacený členský příspěvek, na adresu nahlášenou ZO ČSV pro odběr časopisu Včelařství. Zaslání časopisu Včelařství nově přijatým členům je zahájeno po obdržení oznámení ZO o jejich přijetí a zaplacení členského příspěvku. Sekretariát RV ČSV zastaví zaslání Včelařství členovi, jehož členství v ČSV zaniklo, a to od oznámení ZO o zániku jeho členství. Obdobně toto platí u Odborných včelařských překladů, případně u slovenského Včelára. OVP dostává vždy druhý člen v rodině a Včelára třetí člen v rodině. Není možné si periodikum vybírat.

Z uvedeného vyplývá, že časopis Včelařství nefunguje na základě předplatného, ale na základě členství v Českém svazu včelařů. Je to jedna z výhod, kterých náš člen využívá. Pokud tedy někdo ukončí své členství, pak je ukončeno také zaslání Včelařství. Jak už bylo řečeno, jde o právo člena na zaslání Včelařství, nikoli povinnost jej odebírat. Je proto možné na základě žádosti člena zaslání zastavit. Neznamená to však, že by to ovlivnilo výši členského příspěvku.

Mgr. Jarmila Machová

*Objektivem
Blahoslava Melhuby*

Spolupráce Českého svazu včelařů s Vězeňskou službou ČR

V prosincovém čísle loňského ročníku Včelařství jsme vyhodnocovali spolupráci s Vojenskými lesy a statky, s. p. Nyní bychom rádi informovali o spolupráci s Vězeňskou službou ČR.

Dohodu o spolupráci jsme uzavřeli již v roce 2016. A tak jako v případě Vojenských lesů a statků jsme o vyhodnocení dosavadní spolupráce požádali také vedení Vězeňské služby ČR.

Všechny vazební věznice a věznice, ve kterých probíhá chov včel, hodnotí spolupráci pozitivně. Do chovu včel je aktuálně zapojeno 14 z 35 věznic a dohromady tam chovají 81 včelstev, což je tedy stav zazimovaných včelstev k 1. září 2021. V roce 2020 činil medný výnos z těchto včelstev celkem 782 kg medu.

Spolupráce probíhá na úrovni základních organizací formou metodické pomoci. Funkcionáři a členové ČSV také pomáhají při zajištění potřebného léčiva. Zaměstnanci věznic jsou často také členy základních organizací ČSV, někdy dokonce i užšího vedení.

Projektu Dobrá (v)ůle se účastní vězni z takzvaných lehčích věznic. Za čtyři roky si přes počáteční nedůvěru, ať již vězňů samých, nebo zaměstnanců věznic, našel své příznivce. Včelařství pomáhá vězňům nejen smysluplně naplnit jejich volný čas, ale také jim umožňuje lépe se zapojit do života po ukončení výkonu trestu.

Med, který odsouzení získají, mohou předat v rámci návštěv rodinným příslušníkům,

což je pro ně také velkou odměnou. Část medu pak končí ve vězeňských kuchyních nebo jako propagační předměty, kterými se věznice mohou prezentovat navenek.

Například ve věznici v Heřmanicích v Ostravě se obrátilo vedení na odsouzené, aby rozhodli o názvu jejich medu na etiketách. Vyhrál Bručoun. A o tom, jak se už pět let včelaři ve Věznici Bělušice jste si mohli loni přečíst ve Včelařství 6/2021 v článku nazvaném Spolupracovat a jednat jako včely.

Doufáme tedy, že tato spolupráce bude i v budoucnu úspěšně pokračovat, že bude zapojených věznic dále přibývat a že vězni, kteří ve věznicích včelaři a kteří si svůj trest odpykají, u včelařiny zůstanou a chov včel jim pomůže zapojit se do řádného života.

Děkuji všem funkcionářům a členům našich základních organizací, kteří věnují svůj čas tomuto projektu, protože bez jejich pomoci by jeho realizace nebyla možná.

Mgr. Jarmila Machová

Foto: Věznice Heřmanice

Včelaření ve Věznici Heřmanice

Cestovní náhrady v roce 2022

Vyhláška č. 511/2021 Sb. ze dne 15. 12. 2021 o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad s účinností od 1. 1. 2022 změnila podmínky cestovních náhrad. Pro informaci jsou v závorce uvedeny hodnoty v roce 2021.

Sazba základní náhrady za používání silničních motorových vozidel

Sazba základní náhrady za 1 km jízdy podle § 157 odst. 4 zákoníku práce činí nejméně u

- a) jednostopých vozidel a tříkolek **1,30 Kč** (v roce 2021 = 1,20 Kč),
- b) osobních silničních motorových vozidel **4,70 Kč** (v roce 2021 = 4,40 Kč).

Stravné

Za každý kalendářní den pracovní cesty přísluší zaměstnanci stravné podle § 163 odst. 1 zákoníku práce nejméně ve výši

- a) **99 Kč, trvá-li pracovní cesta 5 až 12 hodin** (v roce 2021 = 91 Kč),
- b) **151 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 12 hodin, nejdéle však 18 hodin** (v roce 2021 = 138 Kč),
- c) **237 Kč, trvá-li pracovní cesta déle než 18 hodin** (v roce 2021 = 217 Kč).

Průměrná cena pohonných hmot

Výše průměrné ceny pohonné hmoty podle § 158 odst. 3 věty třetí zákoníku práce činí

- a) **37,10 Kč za 1 litr u benzínu automobilového 95 oktanů** (v roce 2021 = 27,80 Kč, resp. od 19. 10. 2021 33,80 Kč),
- b) **40,50 Kč za 1 litr u benzínu automobilového 98 oktanů** (v roce 2021 = 31,50 Kč),
- c) **36,10 Kč za 1 litr u motorové nafty** (v roce 2021 = 27,20 Kč),
- d) **4,10 Kč za 1 kilowatthodinu elektřiny** (v roce 2021 = 5 Kč).

Mgr. Jarmila Machová

Včelí mrchožrouti

Přezdívá se jim „supí včely“ a jsou reprezentovány třemi druhy z tropů Nového světa. Vyhnuly se ostré konkurenci při sběru pylu a živí se výhradně masem uhynulých živočichů. Trávení se jim adaptovalo podobně jako supům či hyenám.

Medonosky druhů *Trigona hypogea*, *Trigona necrophaga* a *Trigona crassipes* patří k nebodavým včelám Střední a Jižní Ameriky. Dlouho se o nich vědělo, že se podobně jako jiní blanokřídlí rády přiživí na mršinách. Vysloužily si tím přezdívku „supí včely“. Teprve počátkem 80. let minulého století se však ukázalo, že mršiny jsou jejich jedinou potravou a pyl jako zdroj proteinů vůbec nepotřebují.

Včely pátrají po mršinách v širokém okolí svých hnízd a cestu k nim si značkují feromony na okolní vegetaci. Na jedné mrtvolce se tak může slétnout i několik desítek včel. Ty oddělují maso kusadly vybavenými pěti ostrými zoubky. Část masa na místě spolýkají, část ho naberou do „masových košíčků“, které vznikly přeměnou z pylových košíčků jejich předků. Tyto „masové košíčky“ jsou jinak tvarované a mají méně chloupků. K nošení masa do hnízda slouží dokonale. Před výkonností „supích včel“ nelze než smeknout, protože například čtyřcentimetrovou žabku oberou na kost během šesti hodin.

Včela, která přiletí do hnízda s nákladem potravy, krmí ostatní dělnice v hnízdě buď tak, že jim maso vyvrhne, nebo jim ho nabídně v košíčcích. Včely také ukládají maso

do buněk plástů, které pak pečlivě uzavrou. Po dvou týdnech buňky otevrou a hmotou, která se mezitím sterilizovala fermentací, krmí larvy.

V hnízdech „supích včel“ najdeme i med, ale ten není rostlinného původu. Vyrábějí ho v hypofaryngeálních žlázách včely nakrmené masem z mršin. Jejich produkt tedy má blíže k mateří kašičce včely medonosné než k běžným medům. Na medu „supích včel“ ovšem není jeho nevábny původ z mršin patrný a obsah medových buněk dokonce příjemně voní.

Medonosky se přizpůsobily konzumaci mršin zřejmě proto, aby unikly tvrdé konkurenci, která panuje mezi opylovači soupeřícími o zdroje pylu. S konkurencí na mršinách si „supí včely“ obvykle snadno poradí. Pole vyklízejí jen bojovným mravencům, ale mouchy a další hmyz hodující na mršinách odeženu. Zubatá kusadla přitom používají také jako velmi účinnou zbraň proti vetřelcům.

Tým vědců vedený Laurou Figueroovou z newyorské Cornell University se nyní zaměřil na střevní mikroflóru „supích včel“ druhu *Trigona necrophaga*. Včely a jejich širší blanokřídlé příbuzenstvo hostí v útrokách pět skupin základních mik-

robů, které jim pomáhají trávit typickou rostlinnou potravu hmyzích opylovačů. Tyto bakterie by však v útrokách včelích mrchožroutů čelily neřešitelnému úkolu. Jak Figueroová a spol. uvádějí v publikaci ve vědeckém časopise mBio, střevní mikroflóra včelích mrchožroutů prošla zásadní evoluční přestavbou. Hojně jsou v ní zastoupeny bakterie z rodu *Lactobacillus*, které produkují organické kyseliny, jako je kyselina mléčná. Produkci kyselin se zřejmě mrchožrouti brání infekcím nebezpečnými bakteriemi z rozkládajícího se masa a jejich toxinům. Je zajímavé, že podobně dominují laktobacily také ve střevní mikroflóře supů nebo hyen. Také tyto mrchožrouty chrání před infekcí. Vedle laktobacilů jsou ve střevech „supích včel“ hojně zastoupeny bakterie rodu *Carnobacterium*, které napomáhají medonoskám v trávení masité potravy.

Jaroslav Petr

Foto: University of California Riverside

Zdroje:

Figueroa, L. L., Maccaro, J. J., Krichilsky, E., Yanega, D., & McFrederick, Q. S. (2021). Why Did the Bee Eat the Chicken? Symbiont Gain, Loss, and Retention in the Vulture Bee Microbiome. *mBio*, 12(6), e02317-21.

Roubik, D. W. (1982). Obligate necrophagy in a social bee. *Science*, 217(4564), 1059-1060.

Včely *Trigona necrophaga* hodují na návnaďě z kuřecího masa

„Supí včela“ medonoska *Trigona necrophaga*

Našel vlastní způsob včelaření

Blahoslav Melhuba obhospodařuje dvě úlové soustavy

Včelnice Blahoslava Melhuby na lesním stanovišti

V převážné většině zemí na evropském kontinentu i v zámoří přijali včelaři za svou jen jedinou úlovou soustavu a o jiné nepřemýšlejí. Zpravidla to bývá Langstroth nebo kombinovaný Dadant systém. Obdobné to je i u sousedů na Slovensku, kde převažuje béčková soustava. Situace v Česku je však zcela odlišná, zřejmě i kvůli členitosti a snůškovým poměrům.

Zřejmě proto se zde říká, že když se sejdou dva včelaři, mají nejméně tři názory na ideální úlovou soustavu a rámkovou míru. I když jsou spokojeni, přemýšlejí, zda by přece jenom nešlo něco odjinud vyzkoušet či to stávající nějak vylepšit.

Začínal v úlech ředitele školy

Vzpomněl jsem si na to, když jsem nedaleko Olomouce navštívil v Nasobůrkách Blahoslava Melhubu, dříve ředitele místní školy, v níž dosud bydlí. Jeho děda byl ředitel na základní škole, a jak tomu mnohde bývalo zvykem, tak byl také včelař. „Když jsem se mu před mnoha lety svěřil, že mě včely zajímají, tak jsme si o nich a včelaření popovídali. Nakonec se mě zeptal, zda to chci zkusit. A tak se stalo,“ vzpomíná Blahoslav Melhuba na svůj včelařský start. Začínal včelařit v ředitelových úlech

s rámkovou mírou 39 × 24 cm. Plodiště bylo přístupné shora a za třináctým plástem bylo pozorovací okénko, medník měl stejné rozměry. Odborné vzdělání si doplnil v nasavrckém včelařském učilišti a přihlásil se i do kurzu pro získání kvalifikace učitele včelařství.

Od Adamce k Dadantovi

Jednou z oblastí, v níž se může 66letý včelař podělit o své zkušenosti, je včelaření ve dvou úlových soustavách. Prvním a původním způsobem je u nás nejrozšířenější včelaření v nástavcích pro rámkovou míru 39 × 24 cm. Druhou úlovou soustavu pak představuje kombinovaný systém Dadant, v němž má v plodišti 11 plástů s mírou 39 × 34,5 cm a v polonástavcích plásty na poloviční výšku. V minulosti choval až 60 včelstev, nyní jich má 48.

Za největší výhodu Adamcovy rámkové míry považuje skutečnost, že je nejrozšířenější, a to i v okolí. Je k ní tedy nejvíce potřeb, metodik a zkušeností. Takže když některý včelař potřebuje pomoci, tak to jde snadno.

„Pro další, kombinovaný systém jsem se rozhodl proto, že jsem měl problémy se zády. Přece jen práce s plným nástavkem obnáší manipulaci s 25–30 kilogramy. Jsem po operaci páteře, takže se jí snažím co nejvíce ulevit, a to i různými pomůckami, které usnadňují obsluhu včelstev. Začal jsem v obou systémech s palubkovými úly a teď přecházím na vlastnoručně vyráběné styrodurové, které jsou podstatně lehčí, což mi vyhovuje. Přitom jsem zjistil, že včelaření v kombinovaném systému je podstatně jednodušší, přičemž výsledky jsou srovnatelné stejné,“ vysvětluje včelař důvod k přechodu na kombinovaný systém.

Styrodur zrychluje jarní rozvoj

„U dadantů oceňuji velké plodiště, v němž je rychlý jarní rozvoj. A když k tomu připočtu

vynikající teplodržnost styroduru o síle stěny čtyři centimetry, tak v takových úlech je proti klasickým palubkovým úlům o přibližně dva až tři týdny rychlejší rozvoj, čehož dokážou včely při první jarní vydatné snůšce náležitě využít,“ říká Blahoslav Melhuba.

K tomu, jak se vypořádá s křehkostí styroduru, který lze rozpěrákem snadno odlomit, odpověděl, že styrodurové desky vkládá do dřevěných rámců, takže poškození nehrozí. Navíc je v těchto úlech v zimě daleko menší spotřeba zásob.

Má dvě stanoviště, jedno je v blízkosti bydliště v nadmořské výšce 220 metrů a druhé je o 140 metrů výše a tam má Adamcovu míru. Rozdíl v začátcích snůšky je mezi nimi dva týdny a jsou tam i jiné pasetevní zdroje.

V blízkosti domova na stanovišti u lesa má první skupinu včelstev, umístěných převážně v kombinovaných úlech na kočovném přívěsu a volně. „Plodiště mám podsazené dvěma polonástavky. První nad dnem je takzvaný manipulační.“ Nad ním (pod plodištěm) je polonástavek se zásobami, který byl v době krmení nahoře a byl sem podstaven na přelomu září a října. V předjaří z obou polonástavků sestaví jeden a zásoby vidličkou poškrábe. Vydatně tím podnítl včelstvo k rozvoji.

Trubčinou proti rojení

„Včelařím bez mřížky a medné polonástavky přidávám na sebe. Pokud se výjimečně stane, že první medníkový nástavek matka zaklade, tak na plodiště dám mřížku a ze zaplodovaného nástavku udělám oddělek, který umístím do tachovského nástavku na devět plástů, kde matka ukáže naplno, co umí,“ vysvětluje včelař důvod nezvyklé sestavy. Některé oddělky umístí do styrodurových plemenáčů.

Všem včelstvům bezprostředně po skončení poslední snůšky dává po dvaceti kilogramech cukru, takže mají dost zásob i pro jarní rozvoj. Blinova přepážka mu umožňuje podle síly včelstva jej na jaře zužovat, či rozšiřovat, snadněji vytváří oddělky.

Medomet má klasický, tangenciální, avšak s možností dát dva polorámky k sobě, takže vytáčí najednou osm plástů nebo čtyři z plodiště.

Matky si rozchovává z nejlepších včelstev. Rojení předchází tím, že včelstvům umožní neomezeně stavět trubčinu na stavebních rámcích. Za poslední roky neměl roj. Vysvětluje to tím, že když včelstvo vystaví trubčinu ve třech rámcích, tak se o takové množství trubců musí starat a nepopustí je. Místo rojení včelstvo v podletí,

někdy i na podzim, vymění matky, které jsou výrazně kvalitnější než z rojových matečnicků.

Vychytávky usnadňují práci

Využívá různá zařízení, která mu šetří čas a zpříjemňují obhospodařování. Ukazuje rudlík na velkých kolech, který vymyslel Ing. Jan Jindra z Roudnice nad Labem. Bez velké dřiny s ním naloží celou sestavu úlu i se včelami, převezve ho a vyloží na nákladní plošinu přívěsného vozíku.

„Již několik let je mým neocenitelným pomocníkem při medobraní bateriemi poháněný ometač včel. Oceňuji na něm jeho nízkou hmotnost, mobilitu, jednoduchou obsluhu, výkonnou baterii a příznivou cenu. Je možné ho postavit vedle úlu nebo zavěsit na nástavek,“ pochvaluje si Blahoslav Melhuba moderní technologii. Pro chov matek si vyrábí tři a čtyřrámkové startéry a ze styroduru plemenáče.

Pro oba úlové systémy si vypracoval vedení včelstev přizpůsobené tak, aby se při jejich obsluze co nejméně namáhal. Podrobněji vás s nimi seznámí v příštím čísle Včelařství.

Připravil: Zdeněk Kulhánek
Foto: Blahoslav Melhuba a autor

Kočovná paleta s úly v kombinovaném systému

Rudlík s velkými koly usnadňuje manipulaci včetně nakládání i vysokých úlů

Zimní uspořádání – dva polonástavky pod plodištěm

Ometač včel usnadňuje práci při medobraní

Jednoduchá zábrana proti vniknutí malých hlodavců do úlu

Myslíme do budoucna

Které dřeviny nasázet na jaře, aby se včely radovaly během pár let v předjaří

V předchozích dvou číslech Včelařství jsme vám nabídli malou ukázkou jednoletých rostlin, které vaše včely využijí ještě v roce výsevu. Ale pokud při plánování myslíte na více let dopředu, budete samozřejmě sázet dřeviny nebo trvalky.

Pokud chcete dobře vybrat, musíte nejprve zhodnotit vaše stanoviště a vyznačit si „problematická“ místa včelařského roku. Máte problém v předjaří? Toto období může být pro vaše včely velmi kritické, pokud chybí pastva. Proč? Nabídka v přírodě je totiž poměrně chudá a včely nutně potřebují hlavně pyl pro rozvoj včelstva. Zkuste svoje stanoviště vylepšit výsadbou některých z nabízených dřevin. Líska obecná je náš domácí keř a její výsadbou můžete pomoci jak včelám, tak získat oblíbené lískové oříšky (o lískách více na zadní obálce tohoto čísla).

Včelám se určitě zavděčíte i výsadbou dřínu obecného (*Cornus mas*), mrazuvzdorného a odolného keře, který dobře snáší i sucho a koncem léta vám poskytne zdravé plody – dřínky. Získáte tak zdroj vitaminů, minerálů a dalších látek. Při pěstování je ovšem nutno obrnit se trpělivostí, protože dřín je charakteristický poměrně pomalým růstem. Doporučujeme pěstovat velkoplodé kultivary. Včelám dřínky poskytují podněcující snůšku nektaru i zlatožlutého pylu.

Dalším zdrojem zdravých plodů, které jsou prakticky prvním ovocem na vašich

zahradách, je zimolez kamčatský (*Lonicera kamtschatica*). Nenáročný hustý keř o výšce do dvou metrů je mrazuvzdorný, snáší slunce i polostín a mimo sucha se spokojí s každou zahradní půdou. Pro svoje modré plody je někdy nazývaný kamčatskou borůvkou. Bylo vyšlechtěno více kultivarů od nejranějších až po pozdní, a tak si můžete sklizeň časově rozložit. Včely na zimolezu sbírají pyl i nektar.

Pokud jste netrpěliví a chcete pastvu včelám vylepšit co nejrychleji, zvolte výsadbu vrb (*Salix*). Při výběru druhů se soustřeďte na výšku v dospělosti, nároky na stanoviště (sucho, vlhko, kyselé půdy, znečištěné ovzduší atd.) i na dobu květu (raně, středně nebo pozdně kvetoucí). A nezapomeňte, že vrba je dvoudomá rostlina. Výhodou vrb je i jejich snadná množitelnost. Zdá se vám, že vrba je příliš „obyčejný“ keř? Keltové byli jiného názoru. Pro ně byla vrba jedním ze sedmi posvátných stromů. Symbolizovala moudrost a schopnost nazírání do budoucnosti.

Pokud chcete pěstovat některou ze stálezelených dřevin, zkuste zimoztráz vždy-

zelený (*Buxus sempervirens*). Vyniká drobnými, na povrchu lesklými listy a poměrně nevýraznými žlutými květy, které ovšem včely určitě nepřehlédnou, stejně jako včelaři přínos výrazně žlutých rousků. Stálezelený je i drobný keřík vřesovec pleťový (*Erica carnea*). V jeho růžových zvonkovitých kvítcích nacházejí včely nektar i pyl. Věnujte mu prostor na slunci a do humózní zeminy přidejte trochu rašeliny. Ideálně ho vysazujte do skupin a můžete kombinovat s vřesou, které ovšem patří mezi podzimní krásky.

Přechod mezi předjařím a jarem znamená rozkvět trnky obecné – slivoně trnité (*Prunus spinosa*). Hodí se do přírodních zahrad a na tvorbu neprostupných volných plotů. Využít ji můžete i na výsadbu mezi a remízky, kde poskytuje plody jako potravu řadě ptáků a zároveň je pro svůj hustý trnitý habitus úkrytem a ochranou řady drobných živočichů. Ve středověku lidé věřili, že větvičky trnky zavěšené nade dveřmi chrání dům před živelnými pohromami. Všichni určitě znáte i typickou trpkou chuť trnek, která se po přemrznutí zmírňuje, a lze je tedy využívat jako potravinu. Trnky poskytují velké množství nektaru s nižší cukernatostí a hlavně kvalitní pyl.

Příště se podíváme do jiného období včelařského roku, na konec léta a do podletí.

Ing. Miroslava Novotná

Žádný nektar, ale tolik potřebný pyl, to jsou jehnědy lísky obecné

Žluté kvítky dřinu obecného poskytují včelám pyl i nektar

Samčí jedinci vrb poskytují včelám nektar i tolik potřebný pyl, který je vysoce kvalitní

Na samičích jehnědách vrb nacházejí včely pouze nektar

Raně kvetoucí zimolez kamčatský včely navštěvují již při prvním oteplení

Zimozráz je nenáročný na pěstování a je to skvělý zdroj pylu. Bohužel ho napadá zavíječ

Vřesovce jsou pro včely zdroji jak nektaru, tak pylu a pro vás zářivou okrasou vřesovišť

Trnky koncem předjaří pokryjí trnité větve bílou záplavou s nabídkou včelí pastvy

Rok v pranostikách – únor

Původ českého názvu měsíce února souvisí se slovem unořovati, neboť v tomto měsíci se led láme, puká a noří se. Únorové pranostiky se snaží předpovědět, jak dlouho ještě bude trvat zima a jaká by mohla být úroda v létě.

Bílo a mráz v únoru, požehnání medu na celý rok. V únoru sníh a led – v létě nanesou včely med. V únoru prudký severníček – hojné úrody poslíček. Teplý únor – studené jaro a teplé léto. Mnoho mlh v únoru přivodí mokré léto.

2. února – Hromnice

Hromnice můžeme vysledovat již 400 let před naším letopočtem v keltském svátku Imbolc či Imbolg, což můžeme přeložit jako „ovčí mléko“. Šlo o svátek návratu světla a ohně, spojený s prodlužujícím se dnem, a byl spojován s hodováním a zapalováním svící a ohňů jako ochranou před zlými silami. Později staří Slované tomuto dni říkali Zimní dědkové a věřili, že první jarní bouře má na svědomí rodící se bůh Perun. V křesťanství se slaví tento den jako Uvedení Páně do chrámu a spojoval se se svěcením svíček, kterým se říká hromničky a zapalují se při modlitbách „v temných chvílích života“ na ochranu před bouřkou a bleskem. Svátek připomíná událost, kdy matka Marie přinesla Ježíška podle židovského obyčeje 40. den po narození do Jeruzalémského chrámu, aby ho jako prvorozeného zasvětila Bohu. Právě zde se setkal s prorokyní Annou a spravedlivým Simeonem, který Ježíše nazval Světlem k osvětlení národů. Tento den je také tradičně spojován s ochotou zasvětit svůj život poslání, a to se přeneslo do katolické církve, kdy je slaven jako Den zasvěceného života pro řeholníky a řeholnice.

K Hromnicím se váže více než 40 pranostik a zvyků a několik z nich přímo i ke včelám.

Na Hromnice se sklízí betlém a vánoční stromek. Na Hromnice o hodinu více. Když na Hromnice slunce z nebes se zasměje, včelaři, tvoje hrnce medem ti zalezje. Na Hromnice chumelenice, netrvá pak zima více. Pakli o Hromnicích jasno bývá, jistě potom zima dodržívá, jestli ale bouřливо a sněžení, jistě že jaro již daleko není. Zelené Hromnice – bílé Velikonoce.

Včelaři na Bydžovsku pak na Hromnice chodili se svíčkou hromničkou kolem úlu a modlili se za hojnost medu.

A uvedme i několik dalších únorových pranostik:

Na svatého Valentýna (14. února) zamrzne i kolo u mlýna. U této pranostiky můžeme sledovat vývoj, když se s nástu-

pem vodních turbín měnila do podoby „Na svatého Valentýna zamrzá i turbína.“ Na svatého Šimoně (18. února) schází sníh ze straně. Prší-li na svatého Matěje (24. února), bude se brzy síti.

Ke konci měsíce pak slavíme další velký svátek, Masopust. Tato doba v sobě spojuje jak pohanské, tak pozdější křesťanské zvyky a obřady. Masopust je doba bujarého veselí, blahobytu, tancovaček a plesů. Je završen tzv. Tučným čtvrtkem a následnými třemi dny, kterým se říká Ostatky.

Svatí v únoru

5. 2. – Agáta (Háta). Agáta zatím není patronkou včelařů, ale možná by se jí mohla stát, neboť je mimo jiné patronkou kojících matek, kojných a také ochránkyní proti moru, hladu a ohni. Proto se k ní zkusme obrátit s prosbou, aby včelky byly dobře živeny a nepostihl je náš včelařský mor. Třeba o ní příště už uslyšíme právě jako o patronce našich včel.

14. 2. – Valentýn. Patron mladých lidí a jejich lásky, také cestujících a včelařů a zároveň ochránce proti moru. Byl to kněz a lékař umučený za vlády císaře Claudia (kolem roku 268). Jeho smrt je spjata se dnem slavnosti podobnou Masopustu – Lupercalií. V předvečer tohoto dne dívky vkládaly lísteček se svým jménem a každý mladý muž si vytáhl jedno jméno a dívka se potom stala jeho miláčkem v následujícím roce.

Sv. Valentýn porušoval císařův přísný výnos, který vojákům zakazoval se ženit, protože by potom nechtěli chodit do války. Ale Valentýn jim naopak radil, aby se oženili a na vojnu nevstupovali, a proto je také tajně oddával. Císař navíc po Valentýnovi požadoval, aby se vrátil ke starým bohům a opustil víru v jednoho boha. Valentýn odmítl, a tak byl zatčen a císař se rozhodl ho zatím jako římského obča-

na izolovat. Svěřil ho soudci Astoriovovi. Tomu Valentýn uzdravil slepou dceru a on a jeho přátelé, jež byli právě návštěvě v jeho domě, uvěřili a stali se křesťany. To se doslechli pohané z okolí a přišli do Astoriova domu, všechny pobili a Valentýna 14. února na Flaminianské cestě u Porta del Popolo stali mečem. Pohřbila ho žena jménem Sabinilla.

V Bazilice sv. Petra a Pavla na Vyšehradě v relikviáři v Kapli Panny Marie Bolestné byla uložena světcova kost z lopatky. Traduje se, že ji získal král Karel IV. Díky neuvěřitelné náhodě byl barokní relikviář s ostatkem znovu nalezen v roce 2002 v zázemí Vyšehradské kapituly.

Můžeme najít několik teorií, proč se Valentýn stal patronem včelařů. První je, že ženy a dívky dostávaly květiny, které mají rády včely. Dále je možné dohledat zmínku o zvyku z Francie, kde se v některých krajích při slavnostní mši žehnají obvazané koše se včelami a výrobky z medu a vosku. A následovně při hostině se jí pokrmy s medem a popijí medovina. Konal se také trh se včelami a včelími produkty. Valentýn naleží k tzv. 14 pomocníkům (slaví se 8. srpna), ke kterým se naši předkové obraceli s velkou důvěrou. Jejich uctívání je spojeno s velmi starými Litaniemi, což jsou modlitby skládající se z krátkých zvolání přednášejícího a odpovědí ostatních. Byli to patroni uznávaní jak ve východní, tak v západní církvi a měli pomoci proti těžkým a akutním chorobám, úzkosti a strachu.

Práce u včelíček

V únoru je stejně jako v lednu třeba sledovat spotřebu zásob, vody a pylu. V utepelných úlech již můžeme podle síly včelstva upravovat jejich prostor. Při případných proletech zjišťujeme aktivitu a odhadujeme sílu a stav včelstev. Při oteplení můžeme provést rychlou prohlídku zaměřenou na stav zásob a rozsah plodování, a pokud je to potřeba, tak provedeme i nátěr plodu s fumigací.

Jindřich Meduna

Medový recept Hany Chalupové

Když jsme do posledního loňského čísla Včelařství zařadili recept na medové perníčky, neměli jsme ani nejmenší tušení, jakou vlnu pozitivních ohlasů to zvedne. Na četné žádosti čtenářů tak přinášíme další medový recept Hany Chalupové a přidáváme pár dalších z kuchyně naší „stálé receptové dopisovatelky“ Marie Formáčkové.

Kuře na sladko

Tento recept se v naší rodině traduje již třicet let a všichni ho moc milujeme. Proto podle něj připravuji jídlo při slavnostních příležitostech.

Ale nenechte se zmást, nebo dokonce odradit. Ačkoliv totiž mluvíme o kuřeti na sladko, není ve výsledku sladké. Naprostou delikatesou potom je bramborová kaše smíchaná s výpekem – se šťavičkou s ovocem a mandlemi. Doporučuji proto připravit více kaše a více šťavy, protože podle mých zkušeností si určitě budete přidávat.

A jak jsem k tomuto receptu přišla? Tomu asi ani neuvěříte. Před třiceti lety jsem totiž otevřela manželův oblíbený časopis Playboy, protože jsem chtěla zjistit,

co to na těch nahotinkách má, a nakonec jsem tam objevila i něco pro mě.

Potřebné ingredience:

*Kuřecí stehna
Oloupané mandle
Sušené švestky
Rozinky
Celá skořice (jedna velká, nebo dvě menší)
Čtyři hřebíčky
Jeden vanilkový cukr
Dvě polévkové lžičce medu
Másla, voda*

Postup:

Kuře osolím, dám do pekáče, přisypu hrst mandlí, hrst sušených švestek a rozinek a přidám dvě lžičce medu. Vše zasypu vanilkovým cukrem, přidám koření, nakrájím

pár plátků másla, podlijí vodou, přiklopím a dusím pod pokličkou asi hodinu v troubě předehřáté na 180 stupňů. Během pečení je nutné občas stehna přelít výpekem. Když je kuře měkké, sundám pokličku a ještě chvíli pečou, aby kůže zhnědla a byla křupavá. Jako přílohu podávám bramborovou kaši.

Hana Chalupová
Kutná Hora

Drůbež na medu

Kuřecí horký salát

200 g kuřecích prsíček
1 lžičce oleje
1/2 hrnku červených paprik nakrájených na nudličky
1/2 hrnku nakrájené cibule
1/2 hrnku nakrájených hub
4 hrnky nasekaných čerstvých špenátových listů
1/4 hrnku nakrájených ředkviček
dresink:
1/3 hrnku vinného octa
1/2 hrnku medu
1/2 lžičky soli
1/4 lžičky pepře

Kuřecí maso nakrájíme na nudličky a promícháme s dresinkem, který si připravíme smícháním všech surovin. Necháme v chladu, nejlépe přes noc. Poté maso vyjmeme a osmažíme zprudka na pánvi. Přidáme papriku, cibuli, houby, přilijeme

marinádu a krátce vše orestujeme. Přidáme špenát, ředkvičky a ještě chvíli restujeme. Umístíme na talíře, přidáme osmažené maso a podáváme.

Kachna na medu a tymiánu

1 kachna
3 lžičce medu
4 větvičky tymiánu
sůl

Kachnu uvnitř i na povrchu posolíme, posypeme tymiánem a potřeme částí medu, podlijeme vodou a dáme péci. Pečeme pozvolna asi 1,5 hodiny a během pečení podléváme výpekem a ještě dvakrát potřeme medem. Podáváme s červeným zelím a knedlíkem.

Kuřecí křídla na medu

10 stroužků česneku
6 lžic červeného vína
1 lžička soli
8 lžic medu
200 ml oleje
1 lžička mletého chilli
3 lžice octa

Do kastrůlku propasírujeme oloupaný česnek, přidáme všechny suroviny kromě křídélka a povaříme. Křídélka dáme do pekáče, zalijeme vychladlou marinádou a dáme na 24 hodin uležet do lednice. Druhý den pečeme křídla v troubě při teplotě 180 °C a podléváme vodou.

Připravila: Marie Formáčková

Není třetina jako třetina

Zamyšlení nad jednou prostou větou

Na webových stránkách časopisu *American Bee Journal* se objevil zajímavý článek, jenž se zabývá jednou takřikajíc notoricky známou včelařskou pravdou. Jeho autor Rusty Burlew toto tvrzení a priori nezpochybňuje, ale trefně poukazuje na to, že ve skutečnosti zkrátka vlastně nic neříká.

Včely pocházejí z Asie

Koncem loňského roku se v odborném časopise *Science Advances* objevila zpráva týmu kanadských genetiků z York University v Torontu, která boří zažité představy o původu včel.

Kolektiv pod vedením profesora Amra Zayed došel k závěru, že včela medonosná (*Apis mellifera*) je potomkem asijských včel a nikoliv včel afrických, jak se dosud uvažovalo. Dospěli k tomu na základě analýz DNA osmnácti poddruhů včely medonosné, které ukazují, že její předek pochází ze západních oblastí asijského kontinentu. Odtud se pak rozšířil do Evropy a Afriky, kde pak postupně vznikly současné linie.

Původní západoasijská včela se postupně rozdělila do sedmi různých linií, které nezávisle na sobě expandovaly do Afriky, Evropy a dále do světa. Zároveň tím začal i dlouhý proces diferenciací, díky němuž tak můžeme v chladných oblastech najít včely, které se tamějšímu klimatu přizpůsobily, a naopak existují včely, které se dokázaly adaptovat v oblastech velmi teplých či tropických.

Výzkumný tým považuje svůj objev za ukončení debaty o původu včely medonosné, ale asi tady zůstává ještě nějaký prostor k diskusi o tom, co už je vlastně včela medonosná a co teprve její předek.

Michael Mlynář

V úvodu článku autor zmiňuje, že pokud se nějaké tvrzení opakuje dostatečně často, začne vypadat jako fakt. Ale zároveň upozorňuje, že ani sebevětší počet opakování nedokáže z libovolného výroku udělat výrok pravdivý. To jen lidé ho jako pravdu přijmou.

Tři nejasnosti v jedné větě

Jako konkrétní včelařský příklad pak uvádí, že před patnácti lety, než začal o včelách psát, tak samozřejmě hodně četl jak o včelách, tak i o opylování. Coby agronom sice o procesu opylování věděl nemálo, ale zajímaly ho detaily a drobné nuance. A v mnoha článcích i publikacích o včelách a dalších opylovačích pravidelně narážel na známé sdělení, že včely jsou zodpovědné za produkci třetiny potravin, které sníme.

Jenže co to vlastně znamená? Tato jednoduchá věta totiž může mít velké množství významů. Rusty Burlew se nejprve snažil zjistit, co přesně se myslí těmi včelami. Pouze včely medonosné, nebo všechny včely? Nebo snad všichni opylovači? Když se tím zabýval hlouběji, tak se ukázalo, že pravděpodobně se tím myslí všichni zvířecí opylovači, což je od samotných včel už dost daleko.

Další na řadě pak byla zmiňovaná třetina. Ale třetina z čeho vlastně? Bez bližšího kontextu to číslo vlastně neříká vůbec nic. Myslí se tím třetina hmotnosti? Nebo třetina objemu? Také by to mohla být třetina z hlediska kalorií či výživových parametrů. Není také vyloučeno, že se tím třeba myslí třetina plodin, a autor připouští i finanční možnost, kdy třetina peněz, jež utratíme za jídlo, padne za potraviny, které mají „na svědomí“ včely.

No a třetí nejasností v jedné krátké větě je pak zájmeno „my“. Kdo to vlastně je? Všichni lidé na naší planetě? V různých částech světa totiž lidé mají různé stravovací návyky, a tak někde mají ve stravě vyšší podíl potravin rostlinného původu a jinde zase nižší. Nemluvě o tom, že i v různých kulturách či společnostech může být rozdíl v poměru rostlinné stravy, která je výsledkem opylení hmyzími opylovači.

Autor tak nabyl přesvědčení, že ona věta, že včely jsou zodpovědné za třetinu jídla, které sníme, zkrátka nedává smysl, a to hned ze tří úhlů pohledu, a je to zkrátka jen taková populární a líbivá formulka. Došel dokonce k poměrně radikálnímu rozhodnutí, že knihy ani články nebude číst dál, jakmile na tuto větu narazí.

Michael Mlynář

Zdroj: *American Bee Journal*

Má včela rozpoznávací schopnost pro různé tvary?

Nahlížíme do časopisu Český včelař z února 1922

Sezona se blíží, a tak není čas na nepodstatné hlouposti. Takže zatímco v posledních číslech ročníku 1921 se spíše jen schůzovalo, diskutovalo, obviňovalo a interpelovalo, tak od začátku roku nového redakce do čtenářů syje takříkajíc tvrdou včelařinu.

I když tedy hned úvodní článek je spíše vědecký, než že by se zabýval včelařskou praxí. Popisuje totiž pokus, který provedli v berlínském včelařském výzkumném ústavu a při němž studovali vliv různých tvarů na smyslové vnímání včel. A k čemu dospěli? „Pokusy těmito vychází na jevo, že včela vedle paměti (...) jest vedena zrakem, resp. nadána schopností rozeznávat tvar, po případě barvu onoho náleziště, a tudíž nalézati je, když rozličnými okolnostmi změnilo své původní místo.“ Radost ovšem do jisté míry kalí hned následující odstavce: „Dedukce z těchto pokusů nedají se v plném svém dosahu a významu převést do praxe, neboť známo, že změna ustáleného pořádku v postavení úlu na včelíně vyvolává úplnou desorientaci včel.“

A jistě stojí za zmínku, že podobným problémem jsme se na stránkách Včelařství zabývali také o téměř sto let později, konkrétně v čísle 7/2020 ve článku nazvaném Čmeláci řeší Molyneuxův problém.

Další text ze stoletého Českého včelaře se jmenuje Návštěva včel na květech semenice řepy krmné. Jeho autor Václav Pokorný z Plzně ho otevírá konstatováním, že včely vedle pestrých květů navštěvují i květy zbarvené nenápadně, a navazuje popisem pozorování „návštěvy včel na malých, neúhledných kvítcích semenice řepy krmné.“ Vcelku neúhledný je ovšem i samotný článek, neboť začíná až tak dole na stránce, že se pod titulek vešly už jen dva řádky. Ale dá se to považovat jen za takové „seřizování mířidel“, protože v únorovém čísle je patrná snaha o vyšší vizuální atraktivitu, a tak můžeme narazit na o něco více obrázků či různě zvýrazněných textů. Tehdejší „grafici“ to zkrátka ještě neměli úplně sto-percentně v ruce.

Včelí pastvě se věnuje i Razven Fafejta ze Zvole, když shrnuje své pozorování z abnormálně suchého roku 1921. Ale ještě předtím odborný učitel Jar. Rychtr popisuje výrobu cementového lisu na mezistěny a doplňuje to i názornými nákresey.

V následujícím článku se Fr. Matuška rozepisuje o svých patáliích se včelomorkou a kterak se jí postavil vyzbrojen naftalínem. Odborný komentář k tomu pak napsal sám Dr. Schönfeld, jenž doporučuje také aplikaci terpentýnu či kafuru.

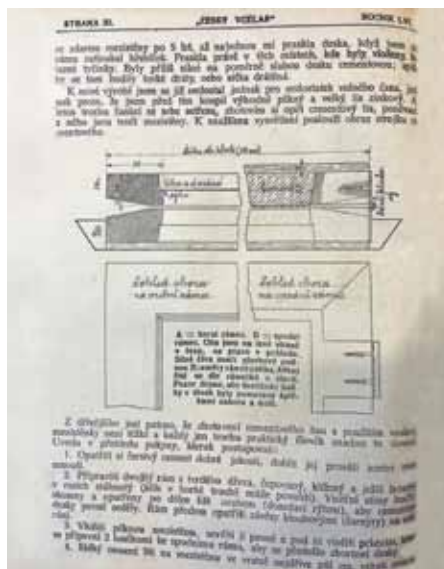
Na následujících stranách pak narazíme na dva texty na téma rojení včel a jakési zamýšlení nazvané Ku tiché práci. Není však moc jasné, zda si jeho autor, rolník Ludvík Greguss, spíše stěžuje, nebo chválí, ale nejspíš se asi snaží zburcovat slovenské včelaře k samostatné aktivní činnosti. O stránku dál se pak poměrům na Slovensku věnuje i Václav Jakš v dokončení stati z lednového čísla.

Ovšem mezi těmito texty přichází zajímavá věc. Ondrej Turcaj totiž v únorovém čísle publikuje článek nazvaný Včelár v mesiaci marci. A jak už naznačuje samotný titulek, skutečně je to v podstatě dávný předchůdce našeho dnešního Kalendária.

A pak už tu máme standardní sestavu více či méně pravidelných rubrik, jako jsou zprávy zemských ústředí či ze spolků. Mezi nimi však vizuálně září text Dr. Schönfelda Zpeněžení včelích výrobků. Jeho lednový článek na toto téma totiž vzbudil značný ohlas, a tak vyzývá včelaře k dalším akcím.

V krátké rubrice Dotazy pak zaujme, že jeden dotaz zůstal bez odpovědi. Ale asi se není co divit, neb v něm neznámý včelař prosí o radu, jak nejlépe převést včely vlakem. Chce totiž „přestěhovat včely od Plzně k Budějovicům i s nábytkem.“

Michael Mlynář

Únorové hrátky

Vítáme vás při dalším řešení různých kvízů a úloh.

Jakékoli náměty a připomínky rádi uvítáme na e-mailu jan.podpera@gmail.com.

Seriál – Různé pohledy: propolis

V našem seriálu si ukazujeme, že na jeden pojem se můžeme ptát z více stran. Můžeme tedy vymyslet velké množství otázek, které s daným pojmem souvisejí. V tomto dílu se zaměříme na mateří kašičku. Odpovědi nemusí být vyčerpávající a opět samozřejmě můžete také vymýšlet další vlastní otázky.

1. Kde mateří kašička vzniká?

Mateří kašička je vylučována hltanovými žlázami. Tyto žlázy jsou vyvinuty pouze u dělnic.

2. Včely živí mateří kašičkou matku po celý její život. Jaký má mateří kašička vliv na vývoj matky z vajíčka?

Díky mateří kašičce se vyvine dokonalejší kasta – matka. Má funkčně vyvinuté pohlavní orgány, od položení vajíčka se matka vyvíjí jen 16 dnů. Dále je matka dlouhověká. Dožívá se až několika let.

3. Jak včely larvu matky mateří kašičkou krmí?

Larva v mateří kašičce doslova plave. Má krmné látky nadbytek, protože mateří kašička většinou po zakuklení ještě zbývá.

4. Jakou má mateří kašička chuť?

Chuť mateří kašičky je nakyslá.

5. Z čeho se mateří kašička skládá?

Mateří kašička je složena z relativně velkého množství látek. Obsahuje vodu, proteiny, cukry, tuky, minerální látky a vitamíny.

6. Jakou má barvu?

Mateří kašička má bílou až smetanově žlutou barvu.

7. Jak a z čeho může člověk mateří kašičku od včel získat?

Pouze z matečnicků. K vysávání mateří kašičky se obvykle používají injekční stříkačky.

8. Proč se mateří kašička přidává do kosmetických přípravků?

Podporuje růst a regeneraci kožních tkání. Využívá se také k léčení ran, které vznikly popálením.

Botanická hádanka

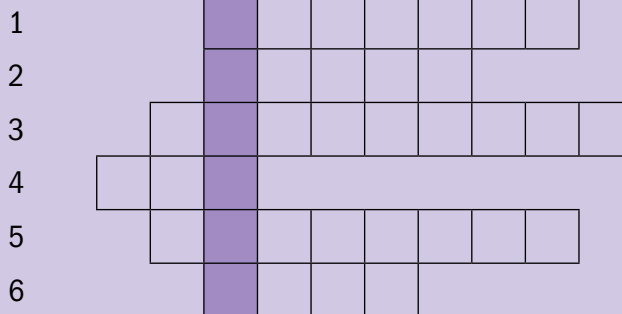
V podletí jsou včely vděčné za jakoukoli pastvu. Jedna rostlina kvete od podletí do podzimu. Rychle se množí, krásně žlutě kvete a její hlízy se mohou i jíst. Dokážete poznat, ze které rostliny pocházejí hlízy na fotografii?

Soutěžní doplňovačka

Ve školním roce 2021/2022 hledáme místa v České republice, která mají v názvu nějaké zvíře. Pro připomenutí uvádíme webovou adresu, kde najdete soutěžní formulář: <https://sites.google.com/view/soutez-vcelarstvi/>

1. Barva, kterou včely nevidí.
2. Největší včela v úlu
3. Vosková deska, ze které se mohou vyrábět svíčky.
4. „Včelí chléb“
5. Patro úlu
6. Vydlabaná dutina klády, ve které bydlí včely například na zahradě

Přesmyčky

Vyluštěte přesmyčky.

1. KOJVAÍČ
2. ALARV
3. KULAK
4. SPDLEĚCO

Skrývačky

Najděte ve skryvačkách různé pojmy, které souvisejí se včelařením.

1. Pan Vomáčka si solí paštiku a chléb.
2. Jedeme do Prahy na výlet.
3. Franta odbočil vlevo s kamionem.
4. V Čelakovského díle je mnoho zajímavých informací.
5. Od Pavla jsem dostal mat, Karla jsem ale porazil.
6. Já jsem o raketách nic nečetl.

Osmisměrka

V osmisměrce je schováno 12 věcí, které včelař může potřebovat ke své činnosti. Najděte je a popište, k jakému účelu tyto věci potřebuje.

K	Á	Ř	U	K	K	H	T	E	E	D	Ž	Ž	H	J	P	R
F	V	F	H	Ý	Á	U	C	Ý	Ž	G	H	J	J	Y	M	O
Š	G	H	V	B	S	I	K	S	M	Y	K	W	L	A	S	Z
V	D	F	G	V	N	K	H	L	Ý	Z	J	O	H	G	F	P
Ý	D	R	T	E	C	D	F	H	A	A	C	E	R	T	T	Ě
K	M	N	L	J	N	M	L	I	K	H	M	N	B	G	E	R
L	H	K	D	R	F	G	H	N	Y	G	T	Z	H	F	B	Á
U	S	N	J	G	F	Č	Ř	T	Ý	H	K	M	H	B	O	K
Z	K	O	N	D	U	K	T	O	M	E	T	R	J	U	D	J
Z	U	R	T	E	M	O	T	K	A	R	F	E	R	J	E	M
A	R	U	K	A	V	I	C	E	C	V	R	E	X	D	M	J

Přiřazování – včelí choroby

Spojte to, co k sobě patří.

roztoč		deformovaná křídla
bakterie		zvápenatění včelího plodu
houba		mor včelího plodu
virus		varroáza

Vybraná řešení z minulého čísla

1. Kvízové otázky

1c, 2b, 3b, 4c, 5a, 6c, 7a, 8c, 9a, 10a

2. Přesmyčky

1 - rejsek, 2 - sršeň, 3 - mor včelího plodu, 4 - varroáza, 5 - tumidóza, 6 - zavíječ voskový

3. Co mohou mít společného

1 - med, 2 - vosk, 3 - včelí jed, 4 - pyl, 5 - propolis

4. Pohled do historie

- Karl von Frisch - včelí tanečky - 1973
- Franz von Hruschka - medomet - 1865
- Lorenzo Langstroth - včelí mezera - 1851
- Petr Ivanovič Prokopovič - mateří mřížka - 1814
- Francois Huber - úl s rozebíratelným dílem - 1789

Vylosovaný
výherce soutěže

prosinec 2021

Vojtěch Peprný
14 let
Gymnázium Praha 6

Autor stránky: Mgr. Jan Podpěra
vedoucí kroužku mladých včelařů ve Mšeně (u Mělníka)

Kvízové otázky

1. Proč bývají starší pláсты tmavé?
 - (a) Vosk stárím přirozeně tmavne.
 - (b) Vosk reaguje s uloženým medem a tmavne.
 - (c) Čím více včel se z jedné buňky vylíhne, tím více košilek buňka obsahuje. Proto je plást tmavší.
2. Jakou celkovou hmotnost mají vajíčka, která matka naklade za jeden den?
 - (a) čtvrtina hmotnosti matky
 - (b) hmotnost matky
 - (c) dvojnásobek hmotnosti matky
3. Kterou barvou budou značeny matky narozené v roce 2022?
 - (a) modrou
 - (b) zelenou
 - (c) žlutou
 - (d) červenou
4. Jak se nazývá dělnice, které zduřely vaječníky a klade trubčí vajíčka?
 - (a) trubcokladná matka
 - (b) nevlastní matka
 - (c) trubčice
5. Která z následujících rostlin nekvete žlutě?
 - (a) mochna stříbrná
 - (b) mochna křovitá
 - (c) mochna jarní
 - (d) žádná z výše uvedených
6. Která z těchto rostlin kvete v průběhu roku nejdříve?
 - (a) hrachor jarní
 - (b) kdouloň obecná
 - (c) okurka setá
7. Ve kterém století byly objeveny a popsány včelí tanečky?
 - (a) v 19. století
 - (b) ve 20. století
 - (c) ve 21. století
8. Jak se jmenuje soutěž, kterou pro děti organizuje Český svaz včelařů?
 - (a) Zlatý Ámos
 - (b) Stříbrná včela
 - (c) Zlatá včela
9. Co je rojení?
 - (a) přirozené množení včelstev
 - (b) umělé množení včelstev
 - (c) tvorba oddělků
10. Jak se jmenuje část úlu, která se dává pod nástavky?
 - (a) úlový rám
 - (b) úlová váha
 - (c) podmet

V zimním čísle OVP 2021 řádl elektronický šotek

Dadantův jednopalcový pínací ventil na med z nerezové oceli.

pak mohou způsobit zcukernatění medu. Granule se také usazují na dně tanku. Když necháme med usadit, granule typicky sednou ke dnu tanku, nebo vyplavou k hladině v pění, která vzniká z bublinek vzduchu vniklého do medu při stáčení. Po stáčení a před lahvováním by měl med v kanystru stát aspoň dva týdny při teplotě 240 °C nebo vyšší.

Nepoužívejte mezerníky nesprávné délky. To může mít za výsledek stavbu dalšího plástu mezi rámečky. Alternativou jsou distanční hřebeny. Devítirámkový hřeben se používá v desetirámkovém a sedmirámkový u osmirámkového nástavku, když jsou vyjmuté z nástavku. Mezerníky umožňují včelám pohyb po rámečku a přes vršek, a dovoňují snadné odstranění všček při vytáčení.

Zahřívání medu v tanku je nutné, pokud med zcukernatí. Různé druhy medu zcukernatí různě rychle podle koncentrace glukózy. Med obsahuje hlavně cukry glukózu a fruktózu a částečně sacharózu. Vyšší obsah glukózy než fruktózy způsobí rychlejší zcukernatění. Vyšší obsah fruktózy v poměru

Devítirámkový distanční hřeben v desetirámkovém nástavku.

Vyhřívací obal na zásobníky medu.

Vyhřívání pínací nádoba na med firmy Mann Lake.

Vyhřívací nůž na odvíčkování.

Pilovitý nevyhřívací nůž na odvíčkování.

Odvíčkovácí vidlička.

ke glukóze způsobí, že med je tekutý delší dobu. Med může být znovu zkapalněný zahřátím na méně než 350 °C. Při teplotě nad 380 °C se může změnit chuť a vůně medu. Při teplotě nad 490 °C začne

114

V článku Plnicí zařízení na stranách 112–115 se můžete dočíst, že med se prostřednictvím tohoto zařízení plní do sklenic při teplotě 380 stupňů Celsia, případně že vhodná teplota pro skladování je 240 stupňů Celsia. Na tuto nesrovnalost mě upozornil čtenář z Táborska, a tak jsem začal pátrat, co jsem zanedbal při redakční práci.

Do tiskového studia posílám články ve formátu *.doc a tady byly teploty uvedeny správně, tedy 24 °C, případně 38 °C. Problém byl ve značce pro stupně Celsia, tedy písmeno o psané jako horní index a za ním písmeno C. Překladatel ovšem místo malého o použil nulu, tedy 0, psanou jako horní index, což jsem při korektuře přehlédl. Před vlastním tiskem se text dodávaný ve Wordu strojově převádí do formátu *.pdf a při tomto převodu se z nuly psané horním indexem stala nula psaná bez indexu, tedy teplota se zvýšila desetkrát, a při běžné korektuře v tiskovém studiu, kterou provádí včelařský amatér, došlo pouze k doplnění znaku pro stupeň, tedy malého o psaného horním indexem.

Před tiskem provádím samozřejmě ještě finální kontrolu obsahu v *.pdf verzi, ale tady se soustředím především na umístění a popis obrázků, které v této podobě vidím poprvé (obrázky nejsou součástí překladů a kontext textu a obrázků vidím až ve finální podobě výtisku). A tak se stalo, že v OVP jste se mohli dočíst nesmyslná doporučení ohledně teploty skladování a rozlévání medu.

Všem čtenářům se omlouvám za toto politováníhodné nedopatření, ke kterému dochází (v mém případě) maximálně jednou za 21 let. Věřte mi to, nebo ne, OVP pro vás připravuji už od roku 2000, a jak je vidět, stále mám co zdokonalovat.

Zároveň bych využil této příležitosti k tomu, abych všem našim včelařům do roku 2022 popřál, ať dělají ve vedení včel i v osobním a pracovním životě co nejméně chyb, a pokud už nějakou udělají, ať je pro ně zdrojem poučení a zdokonalení stávajících praktik.

Ing. Aleš Vojtěch, CSc.
šéfredaktor OVP

Včelí hvězda

Vážení přátelé,
chtěl bych se tímto podělit o „Včelí hvězdu“, kterou jsem koncem minulého roku vyrobil. Jedná se o světlo ze včelího vosku.

Ještě bych chtěl touto cestou poděkovat panu Janu Šmídovi za články v rubrice Včera, dnes a zítra o včele medonosné.

Tomáš Svoboda,
člen ZO Třešť

Josef Volejník oslavil 92. narozeniny

Významné životní jubileum přítele Volejníka patří mezi vzácné příležitosti, jak tomuto včelařskému odborníkovi vzdát hold, prokázat mu naši úctu a upřímný obdiv k jeho ohromnému celoživotnímu dílu, které v oboru včelařství vytvořil. Je to nejstarší a nejúspěšnější následovník nestora českého včelařství Otakara Brennera, se kterým se osobně setkal sice jen dvakrát v životě, ale byla to setkání zcela osudová. S využitím zásadních odborných poznatků Otakara Brennera pan Volejník desítky let zdokonaľoval systém chovu včelstev, až se nakonec stal autorem zcela unikátního komplexního systému vedení včelstev podle jednotného přírodního vzoru.

Mezi hlavní přednosti tohoto systému je vytvoření takových podmínek pro život zdravých včelstev, které jsou velmi blízké

přirozenému životu včelstev v dutině stromu, a dále to je nerojivost a minimalizace zásahů včelaře do včelstev. To vše při plném respektování zákonitostí života včelstev a dosahování maximálních medných výnosů. Naprostá bezchybnost, efektivita a plná funkčnost tohoto systému byla dlouhodobě ověřována u stovek včelstev, která pan Volejník ještě donedávna choval.

Za zásluhy o rozvoj včelařství byl 13. 5. 2019 oceněn jako Osobnost Pardubického kraje a 18. 12. 2019 jako Osobnost města Přelouče. Pan Volejník se stal žijící legendou, oddaným včelařem a všichni si přejeme, aby mu zdraví přálo, aby mu sluníčko svítilo na jeho životní cestě co nejdéle a také aby ho i nadále těšil život se včeličkami.

Ing. Jiří Svoboda, Tanvald

ČSV, z.s., okresní organizace Frýdek-Místek ve spolupráci s KC Frýdlant n. O.
pořádají odbornou přednášku

Jak se nenechat nachytat kleštíkem včelím aneb úspěšně včelaříme s varroázou

Přednášející: Mgr. Jiří Danihlík, Ph.D.

Anotace: Různé způsoby varroamonitoringu, ošetřování včelstev pomocí kyselin i základní prvky při prevenci moru včelího plodu, celkově se v přednášce zaměříme na prevenci ztrát včelstev.

Místo: Frýdlant nad Ostravicí, kinosál KC
Datum: 26.02.2022
Čas: 09-12 hod.

Akce je veřejná.
Kontakt a další informace na: WWW.OOCsvFM.CZ

Včelařská přednáška

ČSV, z.s., okresní organizace Frýdek-Místek a KC Frýdlant nad Ostravicí zvou všechny včelaře na odbornou přednášku Mgr. Jiřího Danihlika, Ph.D., s názvem Jak se nenechat nachytat kleštíkem včelím aneb úspěšně včelaříme s varroázou.

Tématem přednášky budou různé způsoby varroamonitoringu, ošetřování včelstev pomocí kyselin i základní prvky při prevenci moru včelího plodu. Celkově se v přednášce zaměříme na prevenci ztrát včelstev.

Přednáška se uskuteční v kinosále kulturního centra ve Frýdlantu nad Ostravicí dne 26. února 2022. Začátek v 9:00 hodin. Kontakt a další informace naleznete na stránkách www.oocsvfm.cz.

Včelaření v Hůrce

Vážená redakce, dovoluji si vám přeposlat pár zajímavých fotek. Tak se včelaři u nás v Hůrce. Na fotkách je můj syn Ondřej a jeho čtyřletý synek Šimon. Zdraví a hodně úspěchů ve vaší práci přeje

Zdeňka Davidová
Jeseník nad Odrou

V únoru 2022 slaví...

96 let

Augustín Adolf · ZO Varnsdorf

95 let

Pecháčková Věra · ZO Kostelec nad Černými lesy
Švec Jan · ZO Bučovice
Vlasák Bohumil · ZO Brno - Žabovřesky

94 let

Horáček Václav · ZO Skalička
Suk Jaroslav · ZO Šlapánov

93 let

Hofman Josef · ZO Konice
Melezinek Josef · ZO Trutnov
Palla František · ZO Bystřice pod Hostýnem
Piontek Josef · ZO Hradec Králové
Pospíšil Alois · ZO Hořice
Šídlo Vlastimil · ZO Šumice
Štolfa Rudolf · ZO Vyškov

92 let

Jung Josef · ZO Plzeň střed
Kavka Josef · ZO Dobré u Dobrušky
Král Jiří · ZO Veltrusy
Smola Václav · ZO Dobřany
Šenk Pravdomil · ZO Lysá nad Labem
Vysloužil František · ZO Prostějov

91 let

Čermák Josef · ZO Nová Paka
Eliáš Karel · ZO Hluboká nad Vltavou
Pražák František · ZO Nový Bydžov
Procházka František · ZO Otrokovice
Suchý Jiří · ZO Kutná Hora

90 let

Doležal Jan · ZO Heřmanův Městec
Dorda Jan · ZO Jablunkov
Godycki Oldřich · ZO Louny
Hlásný František · ZO Ruda nad Moravou
Kamenický Josef · ZO Holice
Kocourek Karel · ZO Zděchov
Kovařík František · ZO Bučí
Machovský Jaroslav · ZO Sedlčany
Mayer Josef · ZO Mikulov
Mičola František · ZO Hranice
Narovec Jan · ZO Čkyně
Palička Josef · ZO Hradec Králové
Pulec František · ZO Kamenné Žehrovice
Strašrybková Drahomíra · ZO Chýnov
Šulítka Jiří · ZO Hronov
Vinohradský Karel · ZO Rosice

85 let

Bauerová Marie · ZO Klatovy
Beránek František · ZO Žebrák
Brychtová Milena · ZO Rudná
Burian Miloslav · ZO Havlíčkův Brod
Černý Karel · ZO Čkyně
Červinka Josef · ZO Tachov
Dvořák Miloslav · ZO Humpolec

Fišer Václav · ZO Starý Plzenec
Hauser Jiří · ZO Kraslice
Horáček Vladimír · ZO Dlouhá Ves
Hřebík Josef · ZO Pacov
Juřica Václav · ZO Pustá Polom
Kašpar Václav · ZO Horní Sloupnice
Kavka Josef · ZO Proseč u Skutče
Kočí Josef · ZO Dolní Hbity
Koritar Rudolf · ZO Vrbno pod Pradědem
Křesálek Josef · ZO Frenštát pod Radhoštěm
Křížová Ludmila · ZO Strážek
Langřík Theodor · ZO Šilheřovice
Liška Josef · ZO Strážov
Macík Jindřich · ZO Velká Kraš
Mazanec Josef · ZO Pištín
Polach Antonín · ZO Palkovice
Rondoš Jozef · ZO Hluk
Rychecký Josef · ZO Červená Řečice
Šlanina Milan · ZO Opava
Šedivý Jan · ZO Kaplice
Šimčík Vlastimil · ZO Holešov
Švébiš Josef · ZO Velký Újezd
Tykvart Jan · ZO Chudenice
Uzel Jiří · ZO Hradištská Lhotka
Vydra Jindřich · ZO Komárov
Zachara Milan · ZO Mohelnice

80 let

Antoš Antonín · ZO Kamenice nad Lipou
Apl Václav · ZO Koleč
Baran Jiří · ZO Zátor
Bouší Jiří · ZO Mnišek pod Brdy
Brojír Josef · ZO Sobotka
Březina Jaroslav · ZO Pelhřimov
Buchniček Pavel · ZO Velká Bíteš
Cibulka Stanislav · ZO Chrastava
Czempiel Antonín · ZO Dolní Lutyně
Černý Jaroslav · ZO Měcholupy
Daniček Jaroslav · ZO Osečná
Doležalová Ludmila · ZO Zlín-Malenovice
Dolkoš Josef · ZO Slezská Ostrava
Eliáš Josef · ZO Velké Meziříčí
Hubáček Jiří · ZO Šumvald u Uničova
Hyřha Josef · ZO Hradec u Stoda
Jarošíková Helena · ZO Strážov
Jelínek Jan · ZO Kamenice u Jihlavy
Jozefy Jiří · ZO Úvaly
Keller Jan · ZO Jimramov
Klečka Josef · ZO Kyjov
Koutný Anatol · ZO Tachov
Kovář Jiří · ZO Šumperk
Kuba Jaroslav · ZO Fulnek
Lautner Jiří · ZO Přeštice
LemPOCHNER Jaroslav · ZO Divišov
Michna Božetěch · ZO Kunčice pod Ondřejníkem
Multuš Bohumil · ZO Soběslav
Nath Viktor · ZO Brandýs nad Labem-St. Boleslav
Neumann Josef · ZO Mšeno
Pánek Antonín · ZO Rožnov pod Radhoštěm
Panský Jan · ZO Havlíčkův Brod
Petrák Renek · ZO Aš
Pfeffer Václav · ZO Prachatice
Raušer Václav · ZO Čimelice

Růžička Vlastimil · ZO Čáslav
Rzyman Rudolf · ZO Třinec
Řezanina Josef · ZO Náměšť nad Oslavou
Smečka Petr · ZO Varnsdorf
Soják Antonín · ZO Milín
Spěváček Zdeněk · ZO Vrchlabí
Šotola Miroslav · ZO Licibořice
Ticháček Jan · ZO Koloveč
Trefanec Josef · ZO Janovice nad Úhlavou
Vališka Ladislav · ZO Roztoky- Kruh
Vašut Svatomír · ZO Ostrava - Poruba
Veselý František · ZO Telč
Veselý Bohumil · ZO Zbýšov
Vlasák Jaroslav · ZO Mířkov
Walter Václav · ZO Heřmanův Městec
Zajíček Jaroslav · ZO Žandov
Zanker Josef · ZO Frýdlant n. O.
Zitko Alexander · ZO Stráž u Tachova

75 let

Anderle Josef · ZO Telč
Bárta František · ZO Kostelec
Běhal Miloslav · ZO Kojetín
Bejvl Jiří · ZO Petrovice u Sušice
Beneš Josef · ZO Ptení
Beran Josef · ZO Drahotuše
Beránek Zdeněk · ZO Vrbno pod Pradědem
Blaha Ladislav · ZO Bílovice u Uh. Hradiště
Brabenec Josef · ZO Brno - Žabovřesky
Břenda Zdeněk · ZO Mladá Vožice
Buriánková Jana · ZO Semily
Černý Bohumil · ZO Písek
Dlouhý Josef · ZO Šumavské Hoštice
Dokulil Josef · ZO Třebíč
Dufek Leopold · ZO Telč
Dusková Emílie · ZO Vítkov
Fau Karel · ZO Chýnov
Fiala Leopold · ZO Vyškov
Fiala Jiří · ZO Lysice
Florián Antonín · ZO Křenovice
Folejtár Josef · ZO Košetice
Gilg Josef · ZO Bílovec
Hájek Jiří · ZO Chlum u Třeboně
Hajžmanová Božena · ZO Horšice
Haltmar Jan · ZO Ruda nad Moravou
Hlávka František · ZO Prstice
Holeka Josef · ZO Ronov nad Doubravou
Holub Bohuslav · ZO Kostelec nad Černými lesy
Honěk Miroslav · ZO Hrabyně
Hradečný Karel · ZO Židlochovice
Hrubý Jozef · ZO Aš
Husárek Josef · ZO Uničov
Jelen Vlastimil · ZO Konstantinovy Lázně
Jeřábek Václav · ZO Jesenice
Jež Milan · ZO Vítkov
Jirouš Otakar · ZO Vrchlabí
Kadlec Jan · ZO Hanušovice
Kadlec Jan · ZO Dolní Loučky
Kadlec René · ZO Rájec a okolí
Kaňok Karel · ZO Morávka
Klaudy Jan · ZO Seč
Kliner Václav · ZO Bělá nad Radbuzou
Kobrlé Miroslav · ZO Studenec

Kolář Jiří · ZO Telč
 Kopecká Vlasta · ZO Pacov
 Kudlík Ladislav · ZO Brno - Královo Pole
 Kůs Vladimír · ZO Chýnov
 Kysling Stanislav · ZO Ořechov
 Leba Josef · ZO Tachov
 Losík Pavel · ZO Bruntál
 Macenauer Vladimír · ZO Bystřice pod Hostýnem
 Mahrová Marie · ZO Moravské Budějovice
 Maixner Klement · ZO Olomučany
 Malý Vladimír · ZO Jakubčovice nad Odrou
 Marek Jindřich · ZO Rokycany
 Mašek Jan · ZO Ševětín
 Matyák František · ZO Slušovice
 Mazač Josef · ZO Boršice
 Mazánek Bohuslav · ZO Habry
 Měkýš Vladimír · ZO Bolatice
 Merunka Vladimír · ZO Kaplice
 Michajlov František · ZO Liberec
 Mlynář Ladislav · ZO Rožná
 Neděla Jiří · ZO Moravská Třebová
 Neterda Josef · ZO Hrotovice
 Neuberger Jiří · ZO Podbořany
 Novotný Josef · ZO Světlá nad Sázavou
 Novotný Josef · ZO Žďár nad Sázavou
 Ondřej Cyril · ZO Střítež nad Bečvou
 Pácaltová Jitka · ZO Česká Skalice
 Pajer Josef · ZO Benešov nad Ploučnicí
 Pánek Jaroslav · ZO Prachatice
 Paulík Jan · ZO Pelhřimov
 Pavelka Jaroslav · ZO Strakonice
 Pílný Zdeněk · ZO Újezd nad Lesy
 Procházka Pavel · ZO Písek
 Ptáček Josef · ZO Petrovice
 Radouš František · ZO Chrudim
 Rosík Karel · ZO Kašperské Hory
 Roud Josef · ZO Žákava
 Samek Josef · ZO Nová Včelnice
 Sedláček Jozef · ZO Pustá Polom
 Stránský Miloslav · ZO Lomnice nad Popelkou
 Svobodová Marie · ZO Kostelec nad Černými lesy
 Šafránek Antonín · ZO Mimoň
 Šafránek Jarmil · ZO Kozhlyany
 Šedivý Jaroslav · ZO Třebeň
 Šindelář Václav · ZO Stod
 Šípka Zdeněk · ZO Bouzov
 Školník Jiří · ZO České Meziříčí
 Šťastný Roman · ZO Zbýšov
 Štursa Josef · ZO Hluboká u Skutče
 Švestka Vladislav · ZO Praha 6
 Tichý Jiří · ZO Nymburk
 Urbánek Antonín · ZO St. Město u Mor. Třebové
 Vavruška Václav · ZO Zábřeh
 Veselý Milan · ZO Radiměř
 Vítů Karel · ZO Telč
 Vlášil Vladimír · ZO Olomouc
 Vykouk Oldřich · ZO Křižany
 Wágner Václav · ZO Staré Sedliště
 Zajíček Stanislav · ZO Hořice
 Zderčík Josef · ZO Strání-Květná
 Zettlitz Josef · ZO Zaječov
 Žarorská Věra · ZO Vyškov - Hamiltony

70 let

Andrlík Jaroslav · ZO Polička
 Babková Květa · ZO Klatovy

Bartošová Věra · ZO Hranice
 Beran Lubomír · ZO Česká Skalice
 Blecha Jaroslav · ZO Letohrad
 Bohatec Jiří · ZO Knínice u Boskovic
 Buček Jiří · ZO Chřešovice
 Bučil Vladislav · ZO Kutná Hora
 Burda Michal · ZO Brandýs nad Labem-Stará Boleslav
 Černý Jiří · ZO Městec Králové
 Dastych Bohumil · ZO Česká Třebová
 Deák Jozef · ZO Ústí nad Orlicí
 Drga Jindřich · ZO Zlín
 Dubenský Antonín · ZO Hrotovice
 Duřák Milan · ZO Rudná
 Gregor Karel · ZO Nivnice
 Hamr Jaroslav · ZO Horní Benešov
 Harvilla Lubomír · ZO Litoměřice
 Havel Josef · ZO Seč
 Havránek Miroslav · ZO Vrchotovy Janovice
 Hlaváč Stanislav · ZO Frýdlant
 Horký Pavel · ZO Lipník nad Bečvou
 Hubička Dušan · ZO Vlašim
 Husák Karel · ZO Nymburk
 Choc Jan · ZO Králův Dvůr
 Indro Eduard · ZO Dubí
 Janča Josef · ZO Korytná
 Janda Zdeněk · ZO Třebeň
 Janků Bohumil · ZO Vrchlabí
 Januš Stanislav · ZO Hořice
 Jedlička Roman · ZO Písek
 Jirků František · ZO Třebíč
 Jonáš Vlastislav · ZO Větrní
 Kalaš Vladimír · ZO Vysoké Mýto
 Kapoun Petr · ZO Heřmaničky
 Kardoš Josef · ZO Kouřim
 Klabouch Jaroslav · ZO Stráž nad Nežárkou
 Klika Slavomír · ZO Stráž nad Nežárkou
 Klíma Jaroslav · ZO Lanškroun
 Kohout Zdeněk · ZO Skašov
 Kolena Jiří · ZO Žákava
 Koller Josef · ZO Šumavské Hoštice
 Kostelanská Marie · ZO Nýrsko
 Kovář Pavel · ZO Batelov
 Krause Josef · ZO Kamenický Šenov
 Krejčí František · ZO Humpolec
 Krojídlo Jiří · ZO Rohovládova Bělá
 Křehnáček Karel · ZO Záměl-Potštejn
 Křivská Marie · ZO Chotěboř
 Kubánek Miroslav · ZO Lužany u Jičína
 Lopour Oldřich · ZO Rakovník
 Macháček Petr · ZO Valtice

Machýčková Jana · ZO Valašská Bystřice
 Malina Josef · ZO Vlachovo Březí
 Malina Václav · ZO Lešná
 Marek Zdeněk · ZO Malšice
 Marek Jiří · ZO Jaroměř
 Maršálek Miroslav · ZO Hranice
 Matějka Pavel · ZO Vizovice
 Melichar František · ZO Soběslav
 Mlček Miroslav · ZO Luhačovice
 Motejlek Milan · ZO Semily
 Motlák Václav · ZO Štěpovice
 Nechánský Vojtěch · ZO Rožďalovice
 Nechvátal Vladimír · ZO Mukařov
 Němec Jiří · ZO Třebíč
 Novák František · ZO Konstantinovy Lázně
 Novotný Bohuslav · ZO Habry
 Palička Oldřich · ZO Stará Bělá
 Pithartová Olga · ZO Hradec Králové
 Popelka Josef · ZO Proseč u Skutče
 Prachar Jan · ZO Velká nad Veličkou
 Presl Ludvík · ZO Vimperk
 Rábl Josef · ZO Bystřice pod Hostýnem
 Rolek Jan · ZO Šarátice
 Rybák Jaromír · ZO Praha 4
 Sadílek Pavel · ZO Olešnice na Moravě
 Seitl Antonín · ZO Bruntál
 Schejbalová Vlasta · ZO Vysoké Mýto
 Slabý František · ZO Loket
 Slezák Pavel · ZO Zdounky
 Šnevajs Josef · ZO Litovel
 Soukup Jan · ZO Prachatice
 Staňková Marie · ZO Letovice
 Staufčík Jaroslav · ZO Suchdol nad Odrou
 Šenkýř Jiří · ZO Žďár nad Sázavou
 Šilhánek Václav · ZO Mirošov
 Škrna František · ZO Nové Strašecí
 Šmíd Jiří · ZO Městečko Trnávka
 Štercl Josef · ZO Chrástava
 Štojdil František · ZO Olešnice
 Študent František · ZO Velký Újezd
 Švojr Jaroslav · ZO Dobruška
 Taut Vilibald · ZO Pláně
 Tichý Jaroslav · ZO Horšovský Týn
 Uraj Jiří · ZO Benešov nad Černou
 Úšela Josef · ZO Bílovice u Uh. Hradiště
 Vařák Jaroslav · ZO Pozdřechov
 Vašek Antonín · ZO Nový Hrozenkov
 Vosyková Soňa · ZO Nižbor
 Vrobel Jiří · ZO Šternberk
 Zemánek Stanislav · ZO Bojkovice
 Zikmunda Bohumil · ZO Čáslav

Jubilantům upřímně blahopřejeme!

Odešli z našich řad

Antoš Bohumil (75) · ZO Velká Bíteš
 Diviš Josef (88) · ZO Brandýs nad Labem - St. Boleslav
 Gbelec František (86) · ZO Vlachovice-Vrbětice
 Havran Josef (78) · ZO Střítež nad Ludinou
 Hrazdil František (79) · ZO Prostějov
 Javorský Miroslav (69) · ZO Poběžovice
 Keller Václav (69) · ZO Hodslavice
 Kojan Rudolf (72) · ZO Horní Stropnice
 Kořen Václav (81) · ZO Děčín
 Maník Vincent (62) · ZO Javorník

Marek Antonín (64) · ZO Brtnice
 Moucha Pavel (83) · ZO Luštěnice
 Paulus Zdeněk (70) · ZO Chrudim
 Pícka Vítězslav (73) · ZO Žalany
 Skřítek Karel (77) · ZO Lukov
 Smětáková Petra (41) · ZO Kostelec nad Labem
 Svoboda Milan (70) · ZO Moravský Krumlov
 Šabata Jaroslav (89) · ZO Třebíč
 Vomáčka Jiří (82) · ZO Vratislavice
 Vyskočil Vlastimil (71) · ZO Čistá

Čest jejich památce

Prof. Ing. Karel Vinohradský, CSc., dr.h.c., devadesátníkem

Narodil se 23. 2. 1932 v Želetavě, od roku 1939 bydlel v Domašově u Brna a posléze v Rudce u Domašova.

V roce 1954 zakončil studia na Vysoké škole zemědělské v Brně a potom několik let pracoval v zemědělské praxi. Od roku 1963 působil na VŠZ v Brně, dnes Mendelově univerzitě. Působil jako vysokoškolský učitel v oboru ekonomika zemědělství a rovněž zastával řadu akademických funkcí, mezi jinými děkana provozně ekonomické fakulty a prorektora univerzity. V současnosti je emeritním profesorem univerzity.

Za svého působení vychoval mnoho zemědělských i včelařských odborníků.

Včelařit začal se svým otcem již ve školních letech. V Rudce si pak v padesátých letech postavil včelín. V sedmdesátých letech minulého století po založení Rozmnožovacího chovu pod vedením Josefa Vaška se stal také jeho aktivním členem a rozchovával velmi kvalitní kraňské včelí matky. Tento chov úzce spolupracoval s Pokusným včelínem VÚVč Kývalka u Brna. Na svém včelíně dosud včelaři a velmi aktivně se účastní také včelařského spolkového života na Rosicku.

Rosičtí včelaři blahopřejí prof. Vinohradskému k jeho významnému životnímu jubileu a přejí do dalších let hodně zdraví a radosti z jeho záliby ve včelaření.

za ZO ČSV Rosice u Brna
Ing. Josef Janoušek

Přítel Bohumil Vlasák slaví krásné 95. narozeniny

Vážený příteli Vlasáku, dovolte mi, abych Vám popřál za celý výbor a KK naší ZO Brno–Žabovřesky vše nejlepší k Vašemu krásnému jubileu. Přejeme Vám hlavně pevně zdraví, ať jste stále tak vitální a ať Vás práce se včelíčkami pořád tak těší. Děkujeme Vám, že jste už přes 40 let naším členem.

s úctou Tomáš Foltýn
předseda ZO Brno–Žabovřesky

Vzpomínka na přítele Františka Černocho

Dne 11. 1. 2022 nás ve věku 83 let navždy opustil přítel František Černocho z Kladrub u Stříbra.

Narodil se v Kopidlně, kde se v letech 1952–1953 ve včelařském kroužku poprvé seznámil s chovem včel, u kterých zůstal po celý svůj další život. V letech 1958–1959 ho vojenská služba zavála do Kladrub u Stříbra,

kde po jejím absolvování již zůstal a založil zde rodinu.

Celý život pracoval ve stavebnictví, ale většinu svého volného času strávil u včel. V Kladrubech začínal s několika úly na malé zahrádce, ale postupem času se dopracoval ke dvěma kočovným vozům. Jak ale sám s úsměvem říkal, na rozdíl od složitých stavebních řízení a další legislativy platí u včel pouze a jediné zákony přírody. Nevěnoval se však pouze chovu včel, ale vymýšlel i nová technická vylepšení. S úpravou medometu na elektrický pohon, který vymyslel, aby jeho v té době těhotná manželka nemusela pracně točit klikou, byl dokonce v pořadu ČT s Přemkem Podlahou. O včelách hovořil v Českém rozhlasu a několik článků o včelách a medu bylo otištěno i v novinách.

Do roku 2019 byl předsedou naší organizace. Stál u zrodu včelařského kroužku pro mládež a zasloužil se o stavbu včelína, kde pak předával nejmladší generaci svoje znalosti nejenom s chovem včel, ale i s odchovem matek, kterému se věnoval a zásobil matkami nejen členy naší ZO.

Ve svém vnukovi si vychoval nástupce, o kterém říkával, že je již lepší včelař než on. Perličkou jeho činnosti bylo i předání dvou včelstev na Úřad vlády pro p. Dienstbiera.

Odešel nám přítel, který miloval svoji rodinu, život, práci, přírodu a hlavně včelky. Jeho odchod je velkou ztrátou a budeme na něj vzpomínat. Čest jeho památce.

s úctou členové ZO ČSV Kladruby u Stříbra

Odešel přítel Ing. František Srp

S hlubokým zármutkem oznamuji, že nás dne 28. 12. 2021 ve věku 73 let navždy opustil přítel Ing. František Srp, který byl členem základní organizace včelařů v Zaječově. O příteli Františkovi jsme věděli, že je ve včelaření o krok před námi. Měl včelstva

ve včelnici a také kočoval. Sledoval nové trendy ve včelaření, navštěvoval přednášky a školení, zaváděl nová poznání do své praxe. Jeho přístup ke včelaření a znalosti budily zasloužený respekt u členů základní organizace. S radou a pomocí nikoho neodmítl. Měl hodně přátel včelařů i mimo základní organizaci. V roce 2019 získal v soutěži Med roku 2019, kterou organizovala Pracovní společnost nástavkových včelařů, první místo za medovicový med. Nebyl tím, kdo by vykonával řadu funkcí, ale byl to uznávaný Pan Včelař, který nám všem už teď chybí a zůstane v našich vzpomínkách. Jeho odchod byl náhlý a neočekávaný. Čest jeho památce.

přítel Miloslav Večeřka

Zemřel Jiří Vomáčka

Na konci srpna 2021 zemřel pan Jiří Vomáčka z Liberce. Byl učitelem včelařství a také zastával funkce v ZO a OV. Upřímnou soustrast celé jeho rodině.

František Jágr

Obyvatelé Včelařského arboreta se představují

Líska

Já patřím mezi první kvetoucí keře v předjaří a všichni mě určitě znáte. Ano, jsem líska obecná (*Corylus avellana*). Mohu dorůstat až do výšky pěti metrů a jsem poměrně nenáročná. Nevadí mi mráz, ale nesnáším ani zamokřené, ani příliš suché půdy. Nejčastěji jsem vysazována do skupin nebo volných živých stěn, větrolamů či kulis proti prachu nebo hluku. Pro vaše včely jsem jedním z prvních zdrojů pylu a občas i slabším zdrojem medovice.

Pěstovat mě můžete i pro moje jedlé plody – oblíbené lískové oříšky. Tehdy zvolte velkoplodé kultivary. Moje oříšky mají vysokou výživnou hodnotu – obsahují kvalitní tuky, bílkoviny, vitaminy komplexu B, vlákninu, karoteny, vitaminy C a E, kyselinu listovou a pantotenovou, z minerálních látek pak draslík, fosfor, vápník, síru, hořčík, sodík, bor, mangan, železo, zinek a další. A navíc na podzim můžete pozorovat roztomilé veverky, které se k vám seběhnou, aby pomohly se sklízni.

Zdám se vám jako keř příliš obyčejná? Keltové byli jiného názoru – líska pro ně byla znakem moudrosti; kdesi v „jiném světě“ byl podle pověstí lískový keř s devíti oříšky, které obsahovaly veškerou moudrost světa. Lískový keř v sobě prý také tají schopnost odhalovat skryté poklady. Snad proto proutkaři rádi používají k výrobě virgulí právě lísku. Ve středověku byla doporučována proti chronickému kašli pasta utřená z jemně rozemletých oříšků a medu.

U nás v arboretu najdete i okrasné kultivary, které vynikají převýslým růstem, bizarně kroucenými větvemi nebo červenými listy.

A roste tady s námi i další druh lísky a tím je líska turecká (*Corylus colurna*), která je ovšem stromovitého vzrůstu. Pyramidální tvar koruny vynikne hlavně v zimním období. Oříšky vyrůstají společně ve shlucích s dlouhou punčoškou a mají velmi tvrdou skořápku. S lískou tureckou se můžete setkat v parcích nebo v městských stromořadích, protože poměrně dobře snáší znečištěné ovzduší a sucho. Zahradníci ji využívají jako podnož pro roubování okrasných kultivarů nás lísek obecných.

*Za rod lísek
líska obecná*

Připravila Ing. Miroslava Novotná

Líska obecná
Corylus avellana